

TC
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İLKÖĞRETİM 3. SINIFLARDA TÜRKÇE
DERSLERİNDE TEKERLEME KULLANIMININ
ÖĞRENCİLERİN KONUŞMA BECERİLERİNE ETKİSİ**

BUKET DEDEOĞLU ORHUN

**İZMİR
2009**

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İLKÖĞRETİM 3. SINIFLARDA TÜRKÇE
DERSLERİNDE TEKERLEME KULLANIMININ
ÖĞRENCİLERİN KONUŞMA BECERİLERİNE ETKİSİ**

BUKET DEDEOĞLU ORHUN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI

**İZMİR
2009**

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ilköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

EYLÜL 2009

Buket DEDEOĞLU ORHUN

4

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından.....

.....
T¼rke Eğitimi Anabilim Dalı
T¼rke retmenliği Bilim Dalında

Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. İlhan GENÇ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nevin AKKAYA

Onay
Yukarıda imzaların, adı geçen ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

.....
Prof. Dr. h. c. İbrahim ATALAY
Enstit¼ M¼d¼r¼

T.C YÜKSEKÖĞRETİM KURULU TEZ MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No **352164**
Yazar Adı / Soyadı Buket DEDEOĞLU ORHUN
Uyruğu / T.C.Kimlik No T.C. 23360044866
Telefon / Cep Telefonu / e-Posta 02742652031 buket_dede@mynet.com
Tezin Dili Türkçe
Tezin Özgün Adı İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi
Tezin Tercümesi The Influence of Tongue Twister Use in the Primary School 3rd Graders' Turkish Language Courses on Their Speaking Skills
Konu Başlıkları Eğitim ve Öğretim
Halk Bilimi (Folklor)
Üniversite Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Türü Yüksek Lisans
Yılı 2009
Sayfa 119
Tez Danışmanları Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI
Dizin Terimleri Tekerleme=Tongue twister
Konuşma becerisi=Speaking skills
Önerilen Dizin Terimleri konuşma eğitimi=Speaking education
Kısıtlama / Kısıt Süresi Yok

Yukarıda başlığı yazılı olan tezinin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda tamamen veya kısmen çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimize ilgili fikri mülkiyet haklarımız saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

15.10.2009

İmza:

Yazdır

ÖNSÖZ

Toplum halinde yaşayabilmek ve kendimizi karşıdakine en iyi şekilde anlatabilmek için konuşma becerimizin gelişmiş olması şarttır. Konuşma becerisi ancak etkili bir eğitimle kazanılabilir ve geliştirilir. Halk edebiyatı ürünlerinden tekerlemeler her çağda ilgi çekmiş ve kültür taşıyıcısı görevi üstlenmiştir. Birçok özellik taşıyan tekerlemeler, konuşma eğitiminde etkin olarak kullanılabilir. Bu araştırmada tekerleme içerikli etkinliklerin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi incelenmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

İkinci bölümde; tekerleme, konuşma, konuşma eğitimi ve tekerleme konuları doğrultusunda ilgili yayın ve araştırmalardan yola çıkılarak kuramsal çerçeve belirlenmiştir.

Üçüncü bölümde; araştırma modeli, evren ve örneklem, denekler, denel işlemler ve veri toplama aracından söz edilmiştir. Böylelikle araştırmanın yöntemi ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde; konuşma değerlendirme formu ile elde edilen ve öğrencilerin etkinliklerle ilgili düşüncelerine ilişkin bulgulara yer verilmiş ve bu bulgular yorumlanmıştır.

Son bölümde; bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlara yer verilerek, araştırma kapsamında önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmada kullanılan eserler kaynakçada verilmiştir. Ayrıca “Ekler” başlığı altında; konuşma değerlendirme formu, Kütahya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü

araştırma izin belgesi, Konuřma değerlendirme formu kullanımı için izin belgesi ve deney grubu ğrencilerinin dūřuncelerini ifade ettikleri yazılı belgelerden örneklere yer verilmiştir.

Araştırmaya katkılarından dolayı danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI' ya; hayatımın her döneminde desteklerini benden esirgemeyen ve varlıklarıyla bana g veren aileme; araştırmaya istekle ve heyecanla katılan öğrencilere, ilköğretim okulu yönetimi ve öğretmenlerine; bu sıkıntılı dönemde yanımda olan eşime teşekkür ederim.

Buket DEDEOğLU ORHUN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR CETVELİ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xii

I. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	7
1.3 Problem Cümlesi.....	7
1.4 Alt Problemler.....	8
1.5 Sayılıtlar.....	8
1.6 Sınırlılıklar.....	8
1.7 Tanımlar.....	9

II. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARASTIRMALAR	10
2.1 Kuramsal Çerçeve.....	10
2.1.1 Tekerleme.....	10
2.1.1.1 Tekerleme ve Tekerlemelerin Özellikleri.....	10
2.1.1.2 Tekerlemelerin Çeşitleri	16
2.1.1.2.1 Masal Tekerlemeleri.....	17
2.1.1.2.2 Oyun Tekerlemeleri.....	19
2.1.1.2.3 Tören Tekerlemeleri.....	22
2.1.1.2.4 Bilmece Tekerlemeleri.....	22
2.1.1.2.5 Bağımsız Söz Cambazlığı Değerinde Tekerlemeler.....	24
2.1.1.2.6 Mektup Tekerlemeleri.....	25
2.1.1.2.7 Âşıkların Söyledikleri Tekerlemeli Şiirler.....	26

2.1.1.2.8 Seyirlik Oyunlarda Söylenen Tekerlemeler.....	27
2.1.1.2.9 Dua, Dilek ve İyi Niyet Tekerlemeleri.....	29
2.1.1.2.10 Yergi, Kızdırma ve Alay Tekerlemeleri.....	30
2.1.1.2.11 Okşamalar.....	31
2.1.1.2.12 Türkü ve Şarkıların Değiştirilmesiyle Oluşturulmuş Tekerlemeler.....	33
2.1.1.3 Tekerlemelerin İşlevleri	34
2.1.2 Konuşma.....	40
2.1.2.1 Konuşma Kavramı.....	40
2.1.2.2 Konuşmada Ses.....	43
2.1.2.2.1 Sesle İlgili Kavramlar.....	43
2.1.2.2.1.1 Boğumlama.....	43
2.1.2.2.1.2 Tonlama.....	45
2.1.2.2.1.3 Duraklama.....	46
2.1.2.2.1.4 Vurgulama.....	47
2.1.2.2.1.5 Ritim.....	47
2.1.2.2.2 İyi Bir Konuşmanın Ses Özellikleri.....	48
2.1.2.2.2.1 İditilebilirlik.....	48
2.1.2.2.2.2 Akıcılık.....	48
2.1.2.2.2.3 Açıklık.....	49
2.1.2.2.2.4 Hoşa Giderlik.....	49
2.1.2.2.2.5 Bükümlülük.....	49
2.1.3 Konuşma Eğitimi ve Tekerleme.....	50
2.1.3.1 Tekerleme İçerikli Etkinlikler.....	52
2.1.3.1.1 Tekerleme Korosu.....	52
2.1.3.1.2 Kulaktan Kulağa Tekerleme.....	52
2.1.3.1.3 Tekerlemelerle Bom.....	53
2.1.3.1.4 Duygulu Tekerlemeler.....	53
2.1.3.1.5 İkilemelerden Tekerleme Üretelim.....	54
2.1.3.1.6 Ritimli Tekerlemeler.....	54
2.1.3.1.7 Tekerlemeyle Atışma.....	54
2.1.3.1.8 Tekerlemeli Hikaye.....	55

2.1.3.1.9 Yapışık Tekerlemeler.....	55
2.1.3.1.10 Yarısnı Bulalım.....	56
2.1.3.2 Etkinliklerde Kullanılabilecek Örnek Tekerlemeler.....	56

III. BÖLÜM

YÖNTEM	63
3.1 Araştırma Modeli.....	63
3.2 Evren ve Örneklem.....	64
3.3 Denekler.....	64
3.4 Denel İşlemler.....	65
3.5 Veri Toplama Aracı.....	68

IV. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLAR	69
4.1 Konuşma Değerlendirme Formu İle Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar.....	69
4.1.1 Konuşma Düzeni İle İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	69
4.1.1.1 Konuşmaya Başlangıç İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	69
4.1.1.2 Konuşmanın Giriş Bölümü İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	70
4.1.1.3 Konuşmanın Gelişme Bölümü İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.	71
4.1.1.4 Konuşmanın Sonuç Bölümü İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	72
4.1.1.5 Konuşmayı Bitiriş Şekli İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	73
4.1.2 Dil Bilinci (Bilgi ve Dili Kullanma Becerisi).....	75
4.1.2.1 Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	75
4.1.2.2 Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	76
4.1.3 Konuşmacının Psikolojik Durumu İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	78
4.1.4 Konuşma Değerlendirme Formu İle ilgili Bulgular ve Yorumlar.....	79
4.2 Öğrencilerin Etkinliklerle İlgili Düşüncelerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	81

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	84
--------------------------------	----

5.1 Sonuçlar.....	84
5.2 neriler.....	86

KAYNAKÇA.....	89
----------------------	-----------

EKLER

Ek 1: Konuşma Değerlendirme Formu.....	93
Ek 2: Kütahya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Belgesi.....	95
Ek 3: Konuşma Değerlendirme Formu Kullanımı İçin İzin Belgesi.....	96
Ek 4: Deney Grubu ğrencilerinin Düşüncelerini İfade Ettikleri Yazılı Belgelerden rnekler.....	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmaya Başlangıç Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	69
Tablo 2: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmanın Giriş Bölümü Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	70
Tablo 3: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmanın Gelişme Bölümü Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları	71
Tablo 4: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmanın Sonuç Bölümü Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	72
Tablo 5: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmayı Bitiriş Şekli Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	73
Tablo 6: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşma Düzeni Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	74
Tablo 7: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	75
Tablo 8: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	76
Tablo 9: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Dil Bilinci (Bilgi ve Dili Kullanma Becerisi) Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	77
Tablo 10: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmacının Psikolojik Durumu Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	78

Tablo 11: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşma Değerlendirme Formu Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	80
---	----

KISALTMALAR CETVELİ

n	:Kişi Sayısı
\bar{X}	:Ortalama
Ss	: Standart Sapma
sh	:Standart Hata
t	:t değeri
sd	:Serbestlik Derecesi
P	:Anlamlılık Düzeyi
vb	:ve benzeri.
TDK	:Türk Dil Kurumu

ÖZET

Araştırmanın Adı: İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi

Bu araştırmanın genel amacı, tekerleme içerikli etkinliklerin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin Türkçe derslerinde konuşma becerisine etkisini araştırmaktır.

Araştırmanın çalışma grubu 2008–2009 eğitim öğretim yılında Kütahya ili Atakent İlköğretim Okulundan rastgele (random) örnekleme yoluyla belirlenen 3. sınıf öğrencilerinden 36 kontrol, 35 deney olmak üzere 71 öğrenciden oluşmaktadır.

Deneyel modellerden ön test son test kontrol gruplu model uygulanan bu araştırmada öncelikle öğrencilerin konuşmak istedikleri konuları belirlemeleri sağlanmıştır. Her öğrencinin konuşmak isteyeceği konuları yazmaları istenerek, her grup için belirlenen konuların frekansları hesaplanmıştır. Kontrol ve deney grubundaki öğrencilerin bu şekilde belirlenen üçer konudan birini seçerek konuşma hazırlamaları sağlanmıştır. Öğrencilerin yaptıkları bu konuşmaların kayıtları incelenerek “Konuşma Değerlendirme Formu” aracılığıyla değerlendirilmiştir. Değerlendirmenin ardından deney grubuna Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları göz önünde bulundurularak hazırlanan tekerleme içerikli etkinliklerin sekiz hafta süresince, 24 ders saati içerisinde uygulanması gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubu ise geleneksel öğretimine devam etmiştir. Daha sonra öğrencilerden aynı konularda hazırlıklı konuşma yapmaları tekrar istenerek, konuşmaları “Konuşma Değerlendirme Formu” aracılığıyla tekrar değerlendirilmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin her etkinlik sonrasında düşüncelerini ifade ettikleri yazılı belgelerden yararlanılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda tekerleme içerikli etkinlikler uygulanmış ve uygulanmamış gruplar (deney-kontrol) arasında anlamlı farklılık olup olmadığı belirlenmiştir. Konuşma Değerlendirme Formu ile elde edilen veriler, SPSS paket programında değerlendirilmiştir.

Konuşma değerlendirme formu aracılığıyla SPSS paket programında ulaşılan bulgular ve deney grubu öğrencilerinin her etkinlik sonrasında düşüncelerini ifade ettikleri yazılı belgelerden elde edilen bulgular değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Araştırmada, tekerleme içerikli etkinliklerin deney grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinin gelişmesine olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonunda bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Tekerleme, Konuşma Eğitimi, Konuşma Becerisi

ABSTRACT

The Aim of the Study: The Influence of Tongue Twister Use in the Primary School 3rd Graders' Turkish Language Courses on Their Speaking Skills

The overall aim of the present study is to investigate the influence of the activities including tongue twisters on the speaking skills of the primary school 3rd graders.

The study group is composed of 71 randomly chosen 3rd graders, 36 of whom belong to the control group and 35 to the experimental group, studying at Kütahya Atakent Primary School in 2008–2009 academic year.

In the present study, in which pre-test post-test control group model was used, first, students were asked to determine the topics they would have liked to talk about. Having asked the students to write the topics they wanted to talk about, the frequencies of the topics determined for each group were calculated. Control and experimental group students were asked to prepare a speech choosing one of the three topics determined in the mentioned way. The recordings of the students' speeches were examined and evaluated using the "Speaking Evaluation Form". After the evaluation, Bearing the instructional objectives of Turkish Language course the activities including tongue twisters were applied to the experimental group throughout eight weeks in 24 sessions while traditional teaching methods were used in the in the control group.

Subsequently, students were asked to deliver speeches having prepared before and those were evaluated again using the "Speaking Evaluation Form". In addition, written documents that the experimental group students expressed their ideas after each activity were used. As a result of the evaluations done, whether there was a significant difference between the groups in which activities with and without tongue twisters were used was examined. Data obtained from the Speaking Evaluation Form were evaluated using the SPSS package program.

Data obtained from Speaking Evaluation Form through SPSS package program and through the written documents that the experimental group students explained their opinions after each activity were evaluated and interpreted.

In the study, it was found out that the activities including tongue twisters had a positive influence on the development of the speaking skills of the students in the experimental group.

Key words: Tongue twister, speaking education, speaking skill

I. BÖLÜM

GİRİŞ

21. yüzyılda, her alanda olduğu gibi bilgide de hızlı bir gelişme ve değişme süreci yaşanmaktadır. Bilginin sürekli olarak gelişmesi veya değişmesi, teknoloji alanındaki hızlı ilerlemeler, insan ihtiyaçlarının çeşitlenmesi, sosyal hayatın değerler dizisinde görülen aşınmalar; sosyal bir varlık olan insanın, kendisi ve çevresiyle barışık bir şekilde yaşayabilme gücünü her geçen gün biraz daha zorlamaktadır. Bu durumda insanın gelişmeleri takip etmesi zorunlu hale gelmiştir. İnsan gelişmeleri ve ilerlemeleri takip ettikçe; sosyal yaşamdan kopmayan, kendisine güvenen ve yaşamla iç içe bir birey olacaktır.

İnsanın dünyada olup biten bütün gelişmeleri yakından takip etmesi, her türlü gelişmeden haberi olması, sahip olduğu bilgi düzeyine yenilerini eklemesi veya duruma göre bilgiyi yeniden yapılandırması ancak iletişimle sağlanacaktır. Yoğun gelişim ve değişimlerin yaşandığı günümüzde; iletişim, teknolojik gelişmeler nedeniyle hem arka plana atılmakta hem de büyük bir gereksinim olarak önemini korumaktadır.

İletişim, bireylerin toplum olarak düzen içerisinde yaşayabilmeleri için olmazsa olmazların başında gelir. Hem toplum halinde yaşayabilmek hem de hızlı bir gelişim gösteren modern dünyada çağa ayak uydurmak isteyen bireyin bilgi edinme ve iletişim gereksinimi sürekli artmaktadır

En önemli iletişim yollarından biri de konuşmadır. İletişimin sağlıklı kurulabilmesi her bireyin konuşma becerisinin gelişmesine bağlıdır. Konuşma kazanılabilen ve geliştirilebilen bir beceridir. Konuşma yaşamın belirli bir bölümünde başlayıp biten bir etkinlik değil; yaşamın her anına ve alanına yayılan bir

etkinliktir. İnsan bütün yaşamı boyunca duygularını, düşüncelerini, hayallerini..vs en çok konuşma yolu ile ifade eder.

İnsanı yeryüzündeki diğer varlıklardan tamamen ayıran, insana has en temel özelliklerden biri olan dil, barındırdığı beceriler içinde en çok konuşma becerisiyle kendini yansıtır. Çünkü insan, tek başına yaşayan bir canlı değildir ve çevresindekilerle iletişim halindedir. İlk insandan günümüz insanına kadar iletişim kurmak için pek çok araç kullanılmış olsa da en etkili iletişim aracı konuşmadır. Konuşma, insanın diğer insan, grup ve toplum karşısında eşit koşullar sürdürebilmesi, hatta gruplara ve toplumlara yön verebilmesi yolunda güçlü bir araçtır.

Toplum oluşturulan bireyler kendilerini ne kadar doğru ve etkili ifade ederse kurulan iletişim o kadar güçlü olacaktır. Son yıllarda konuşma alanında yapılan çalışmaların yoğunluk kazanması da konuşma becerisinin toplumların gelişmesinde en önemli faktörlerden biri olduğunun göstergesidir.

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, problem tümcesi, alt problemler, sınırlılıklar, sayıltılar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Konuşma insan hayatında etkili iletişimi sağlamanın en önemli yoludur. Kişi duygularını, düşüncelerini ve olaylar karşısında tepkilerini ancak iyi bir konuşma ile ortaya koyabilir.

Konuşma öncelikle düşüncenin aktarılması ile varlık kazanmıştır. İnsan, var olduğundan bu yana düşünce ve duygularını ifade etmek istemiş, bu isteğini konuşma yoluyla gerçekleştirmiştir.

Konuşma becerisi doğuştan varolmakla beraber; ama doğru ve etkili konuşma becerisi ancak eğitimle verilebilir. İyi ve etkili konuşma becerisinin kazandırılıp

geliştirilmesi toplum halinde yaşama açısından da oldukça önemlidir (Özbay, 2005:5). Bireylerin birlikteliğinin gücü ancak farklı yapıların, düşüncelerin uyum içerisinde bir arada bulunabilmesiyle mümkündür. Uyum içerisinde birlikte yaşayabilmek de ancak konuşma becerisini geliştiren, sağlıklı iletişim kurabilen bireylerin yetiştirilmesiyle mümkündür. Bu açıdan bakıldığında konuşma becerisi dikkatle üzerinde durulması, eğitimin her aşamasında geliştirilmesi gereken bir beceridir.

Eğitimin önemli hedeflerinden biri öğrencilere konuşma becerilerini kazandırmaktır. Türkçe eğitiminde yazma, dinleme ve okumanın dışında kazandırılacak diğer temel beceri konuşma becerisidir.

Konuşma alanında öğrencilere kazandırılacak temel becerilerin başında dilin doğru ve akıcı kullanımı gelmektedir. Planlı, doğru ve akıcı konuşma becerisinin temelinde etkin dinleme, doğru telaffuz etme ile vurgu ve tonlamalar vardır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek amacıyla telaffuz, vurgu ve tonlama çalışmalarına gereken önem verilmelidir (Kıroğlu, 2008:6).

Bu bağlamda konuşma eğitiminde, dilin doğru, akıcı kullanılması için önem gösterilmesi gereken telaffuz, vurgu ve tonlama çalışmaları kapsamında yararlanılabilecek en etkili araçlardan biri de tekerlemelerdir. Dolayısıyla öncelikle tekerlemenin ne olduğu bilinmelidir. Yardımcı (2004:75) tekerlemeyi “Ses ve sözcük benzerliğinden yararlanılarak oluşturulan yarı anlamlı, yarı anlamsız hoş söyleyişli cümlecikler ya da sözler” şeklinde tanımlamıştır. Diğer bir ifadeyle tekerlemeler; şekil, konu, içerik ve işlevleri bakımından sınırları tam ve kesin olarak çizilememiş dilsel ürünlerdir.

Duymaz’a (2002:9) göre tekerlemelerin sınırlarının tam olarak belirlenmemiş olmasının en önemli sebebi, tekerlemelerin daha çok bilmece, âşık şiiri, masal, ninni, oyun, halk hikâyesi, halk tiyatrosu gibi pek çok halk edebiyatı ve folklor türünün içinde yer almasıdır.

Ancak yine de başka türlerle ilişkisi olsa da tekerlemelerin kendine has şekil, içerik ve anlatım özelliklerinin var olduğunu söylemek mümkündür....Tekerleme türü daha çok çocuk folkloru ürünlerinde bulunmaktadır. Tekerlemelerin anlatımlarındaki çocuksu söyleyiş tarzı da bunun bir yansımasıdır. Ancak bazı âşık

edebiyatı ürünlerinde ve masallarda bulunan “tekerleme” olarak adlandırılan mizahi ve manzum konuşmalar büyüklere mahsus özellikler göstermektedir (Duymaz, 2002:9).

Tekerlemeleri sadece edebi ürünler olarak değerlendirmek, insan aklının kıvraklığının bu en güzel örneklerini tanımlamada eksik kalacaktır. Tekerlemeler birçok disiplin içinde kullanılabilir kaynaklardır. Çocuksu söyleyiş tarzının yansıması olan tekerlemelerin birbirine zıt olan konuları, olağanüstü durumları bir araya getirerek yarattığı şaşırtıcı etki, çocukların zihin yapılarıyla bağdaşmaktadır. Ayrıca sözcüklerle sanki oyun oynuyormuşçasına yazılan tekerlemeler, hayatı oyun gibi algılayan çocukların zihninde kalıcı olacaktır. Diğer bir ifadeyle çocuklar tekerlemeyi edebi bir ürün ya da araç gibi görmeyecek, oyun olarak algılayacaktır. Ayrıca tekerlemelerdeki ses tekrarları ve söyleyiş kıvraklığı çocuğa ses duyarlılığı kazandırır ve çocuğun oyun gereksinimini karşılar. Tekerlemelerde kullanılan sözcükler arasındaki uyumun yarattığı ritim çocukların ilgisini çeker ve ritim duygularının gelişmesine yardımcı olur. Dil gelişimini henüz tamamlamamış ve sözcük dağarcığı yetersiz olan çocuk için de etkili olarak kullanılabilir olan tekerlemeler doğru telaffuz açısından da yararlıdır (Yılar ve Turan, 2007:68). Tekerlemeler çocuğun dil gelişim sürecinde kullanılabilir önemli materyallerdir.

Tekerlemeler, çocuğun dinleme, konuşma becerilerini geliştirerek, dilin anlam yapılarını ve özelliklerini kavratarak, yapılan tekrarlarla zihin alıştırmaları yaptırarak çocuğun gelişmesine katkıda bulunur. Dilin telaffuzu, boğumlaması ile bir bütün halinde öğretilmesine katkıda bulunur. Dildeki sembollerini, somut anlatımı, sebep-sonuç ilişkisine dayandırarak dilin mantıksal dizinini kavratır. Çocuğun dil matematiğinin gelişmesini dilin gülmece ve eleştirel boyutunu tanımasına yardımcı olur.

Tekerlemeler ritmiyle çocukların dinleme becerisinden konuşma becerisi kazanmaya geçişinde çok etkin bir rol üstlenirler. Konuşma, dilin anlatım boyutunda yer alır; iletişim için çok önemlidir. İletişimin büyük bir çoğunluğunun sözle olarak gerçekleştiği düşünüldüğünde konuşmanın da önemi ortaya çıkar. Konuşma için kelimeler ihtiyaç vardır. Çocuk ancak belli sayıda kelimeye ulaştıkça konuşma

becerisinde olgunlaşır. Bu açıdan bakıldığında da tekerlemeler büyük önem taşımaktadır. Çocuk tekerleme öğrendikçe birçok kelimeyi de haznesine katacaktır (Tosunoğlu ve Melanlıoğlu, 2006:336). Böylelikle yeni kelimeler öğrenmeye açık olan ilköğretim öğrencileri kullanacakları kelimeleri öğrenecekler ve etkin olarak kullanacaklardır. Diğer bir ifadeyle tekerlemeler öğrencilerin sözcük dağarcığının zenginleşmesinde, anadilinin kullanımında yarar sağlayacak, hayal gücünün gelişmesinde önemli rol oynayacaktır.

Zengin bir iç ahenge sahip olan tekerlemeler, eğlenceli söylenişleriyle çocuğa dilini sevdirmesinin yanı sıra, alışılmadık sözcükleri bile düzgün söyleyebilme yeteneği kazandıracaktır (Helimoğlu, 2000: 288). Anlamını bilmediği sözcükleri doğru söyleyebildiğini gören çocuk; bu sözcüklerin anlamını da merak edecek ve araştırmaya yönelecektir.

Ses dilin en küçük birimidir. Konuşma sırasında söylenemeyen bir ses hem konuşmayı bozar hem de çocuğun ruh sağlığında olumsuz etkilere neden olur. Akkaya (2000:606–607), çocuğun, söylenişi oyun biçiminde olan tekerlemelerle, çıkaramadığı sesleri çıkarmaya çabalayacağını, bunu başardığında ise ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkinin kalkacağını belirterek tekerlemelerin bir başka etkisine de değinmiştir.

Yapılan araştırmalar da tekerlemenin yukarıda belirtilen katkılarını desteklemektedir. Aydın (2006: 209) araştırmasında tekerlemenin de içinde olduğu mizah türlerinin sadece konu olarak değil aynı zamanda derslerin etkinliğine doğrudan katkı sağlayacak şekilde değerlendirilmesini önermiş; tekerleme gibi türlerin öğrencilerin kendilerini daha kolay ifade edebilecekleri özgür ortamların oluşmasına kolaylık sağlayacağını belirtmiştir. Ancak tekerleme içerikli çalışmalar genel olarak incelendiğinde; daha çok tekerleme türünün tasnifi ve örneklendirilmesi üzerinde durulduğu uygulama boyutunda sadece görüş ve önerilerle yetinildiği görülmektedir. Bu durumda ortaya çıkan bu eksikliği gidermek ve somut örneklerle sonuçları ortaya koymak gerekliliği hissedilmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında 3. sınıf konuşma öğrenme alanında Konuşma Kurallarını Uygulama kazanımı başlığı altında verilen;

- Dinleyicilerle göz teması kurar.
- İşitilebilir bir ses tonuyla konuşur.
- Kelimeleri yerinde ve anlamlarına uygun kullanır.
- Kelimeleri doğru telâffuz eder.
- Akıcı konuşur.

Kendini Sözlü Olarak İfade Etme kazanımı başlığı altında verilen;

- Kendine güvenerek konuşur.
- Dinleyici grubunu ve bulunduğu ortamı dikkate alarak konuşur.

davranışlarıyla beraber,

Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Konuşma kazanımı başlığı altında verilen;

- Topluluk önünde konuşur.
- Üstlendiği role uygun konuşur.
- Bildiği şiirleri topluluk önünde okur.

davranışları göz önünde bulundurulursa tekerleme türünün bu kazanımların edinilmesinde kullanılacak önemli bir araç olduğu görülecektir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında da 3. sınıf konuşma öğrenme alanında “Konuşma Kurallarını Uygulama” kazanımı başlığı altında verilen; kelimeleri doğru telâffuz eder ve akıcı konuşur davranışlarının kazandırılmasında örnek etkinlik olarak sayışma, tekerleme, mani, türkü vb. söylettirilebileceği belirtilmiştir (Kıroğlu, 2008:22- 23).

Tekerleme türünün çocukların gelişimleri üzerinde bahsedilen olumlu etkilerine rağmen Türkçe Dersi Öğretim Programında etkin olarak kullanılmaması ve savunulan bu etkilerin öğrencilerin eğitimine yoğun olarak yansıtılmaması araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Çocukların eğitimlerinde bu kadar etkili olan tekerleme türünü içeren etkinliklerin uygulanarak öğrencilerin konuşma becerisi üzerinde sonuçlarının değerlendirilmesi konusunda araştırmaya ihtiyaç vardır. Araştırma böyle bir ihtiyacı karşılamak amacıyla oluşturulmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın genel amacı, tekerleme içerikli etkinliklerin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin Türkçe derslerinde konuşma becerisine etkisini araştırmaktır.

Tekerleme türü ile ilgili farklı birçok araştırma yapılmıştır. Ancak tekerlemenin konuşma becerisi üzerinde etkisi ile ilgili kapsamlı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Alandaki bu boşluğu doldurmak araştırmanın önemli noktalarındandır. Ayrıca uygulanacak etkinliklerin Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları göz önünde bulundurularak hazırlanması; bu yolla tekerlemelerin programla ilişkilendirilmesi, program geliştirme uzmanlarına, programın asıl uygulayıcıları olan öğretmenlere ve araştırmacılara örnek oluşturması yönünden de önem taşımaktadır. Böylece birçok araştırmada öne sürülen tekerlemenin genelde çocuğun gelişimini desteklediği özelden ise konuşma becerisinde etkili olduğu yapılan araştırma ile denenecek ve sonuçları değerlendirilecektir. Elde edilecek sonuçların bu yönleri ile ileriki araştırmalara yol göstereceği ve mevcut araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

İlköğretim 3. sınıflarda Türkçe derslerinde tekerleme kullanımının öğrencilerin konuşma becerilerine etkisi var mıdır?

1.4. Alt Problemler

- Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin konuşma düzenleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin dil bilinci (bilgi ve dili kullanma becerisi) puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin konuşmacının psikolojik durumu puanları arasında farklılık var mıdır?

1.5. Sayıtlar

- Araştırma sürecinde kontrol edilemeyen değişkenler iki grupta da eşitlenmiştir.
- Araştırma sürecinde kontrol grubu ve deney grubu için farklı iki sınıf seçilmiş ve ders planlarından yola çıkarak öğretmenlerin ders işleyiş biçimlerinin eşitlendiği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Kütahya ili Atakent İlköğretim Okulunda; 2008–2009 eğitim öğretim yılı güz döneminde Aralık-Ocak aylarında, yansız atama yöntemiyle belirlenen, biri deney, biri kontrol grubu olan 3. sınıf öğrencileri ile,
- Araştırmada kullanılan tekerleme içerikli materyaller ile,
- Öğrencilerin hazırlıklı konuşma yapmaları için belirledikleri konular ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Tekerleme: “Ses ve sözcük benzerliğinden yararlanılarak oluşturulan yarı anlamlı, yarı anlamsız hoş söyleyişli cümleciklere ya da sözlere tekerleme denir” (Yardımcı, 2004: 75).

Konuşma becerisi: “Konuşma becerisi kişinin kendisini doğrudan ifade ettiği; duygu ve dileklerini başka kimselere doğrudan anlattığı; kendi başına kullanabileceği değil, başkalarıyla paylaşabileceği bir beceridir” (Yalçın, 2002: 96).

Konuşma Değerlendirme Formu: “Hazırlıklı bir konuşmanın ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmesinde kullanılacak ölçek” (Sargın, M. 2006: 4).

Hazırlıklı konuşma: “Kişinin önceden planladığı, üzerinde çalışmalar yaparak bilgi, belge ve teknik detayları bir araya getirerek sunduğu konuşmalara hazırlıklı konuşma denir” (Yalçın, 2002: 136).

II. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN ve ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1 Tekerleme

Halk edebiyatının türlerinden tekerlemenin tanımı, özellikleri, çeşitleri ve işlevleri üzerinde durulmaktadır.

2.1.1.1 Tekerleme ve Tekerlemenin Özellikleri

Tekerlemeler yapısal olarak manzum özellikler taşırlar ve bu nedenle de anonim halk şiiri türleri içerisinde incelenirler. Ancak anonim halk şiiri içerisinde değerlendirilen tekerlemeler mani, ninni, ağıt gibi bağımsız kullanıma sahip değildir. Bunun gibi farklı durumları nedeniyle herkes tarafından kabul edilen, ortak bir tanımı yoktur.

Tekerleme ile ilgili olarak birçok kaynakta değişik tanımlara yer verilmiştir. Yardımcı (2004:75) tekerlemeyi “Ses ve sözcük benzerliğinden yararlanılarak oluşturulan yarı anlamlı, yarı anlamsız hoş söyleyişli cümlecikler ya da sözler.” şeklinde tanımlamıştır. Bunun yanında, Duymaz (2002:9) tekerlemeleri “Şekil, konu, muhteva ve işlevleri bakımından sınırları tam ve kesin olarak çizilememiş halk edebiyatı ürünleri” olarak tanımlamıştır. Farklı bir tanım ise şu şekildedir; “Tekerleme; vezin, kafiye, seci veya aliterasyonlardan istifade ederek hislerin,

fikirlerin, hal ve hâyallerin abartma, tuhaflık, zıtlık, benzetme, güldürü, kısa tanım yahut çağrışımlar yoluyla ortaya konulduğu basmakalıp sözlerdir” (Kaya, 2004:548).

Bu tanımlarda da görüldüğü üzere tekerlemenin tanımlanmasında değişik bakış açıları ve yorumlar bulunmaktadır. Yukarıdaki tanımlara ek olarak farklı kaynaklardan tekerleme tanımları şu şekildedir:

- “Masal, hikâye, halk tiyatrosu, bilmece gibi türlerin içinde, Âşık edebiyatında, çocuk oyunlarında ve bazı törenlerde, ya da bağımsız olarak görülen Halk edebiyatı türü” (Albayrak, 1998: 296).
- “Tekerleme, baş-kafiyeler ve kafiyelerle elde edilen ses oyunları ile ve çağrışımlarla birbirine bağlanıvermiş belirli bir şiir düzenine uydurulmuş, birbirini tutmaz birtakım hayallerle düşüncelerin sıralanmasından meydana gelmiştir.” (Güleç, 2002: 52)
- “Tekerlemeler, masal, hikâye, bilmece ve halk tiyatrosu gibi bâzı türler içinde veya müstakil olarak ortaya çıkan türlerdir” (Elçin, 2001: 589).
- “1. Tekerlemek işi, yuvarlamak 2. Çoğunlukla basmakalıp söz. 3. Masalların başında bulunan kafiyeli giriş sözleri 4. Saz şairleri arasında yapılan deyiş yarışı 5. Orta oyununda, özellikle Kavuklunun kullandığı sözler” (Türkçe Sözlük, 1998).

Tanımlardan anlaşılacağı üzere tekerlemeler gerek şekil gerekse söyleniş açısından birçok özelliğe sahiptir. Özelliğini yitirmeden yıllarca aktarılması ve her geçen gün yenilerinin ortaya çıkması kültürümüzün bir parçası olan tekerlemelerimizin değerini arttırmaktadır.

Tekerlemelerin kendilerine has ve ortak özelliklerinin başında “kelime oyunu” oluşları gelir. Bu kelime oyunu kafiye, aliterasyon ve seciden hareketle elde edilen “ahenk” ve “mâna” ile ilgilidir. Tekerlemelerde daha çok şiir unsuru düşünceye kılavuzluk eder. Bunun sonucu birbirini tutmaz hayal ve düşünceler ard arda sıralanarak olması mümkün olmayan durumlar, tabiat kanunlarıyla çelişen görüntü ve davranışlardan hareketle hayalî bir dünya tablosu sergilenir.

Bundan dolayı bazı tekerlemelere yalanlama denildiği de görülmektedir (Albayrak, 1998: 296).

“Tekerlemeler; şekil, konu, içerik ve işlevleri bakımından sınırları tam olarak belirlenememiş halk edebiyatı ürünleridir. Bağımsız olmaktan çok, bilmece, halk şiiri, masal, ninni, halk hikâyesi vb. disiplinlerin içinde yer alır” (Yardımcı, 2004:75). “Ancak başka hangi türle ilişkili olursa olsun yine de tekerlemeleri farklı kılan şekil, muhteva ve anlatım özelliklerinin var olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca diğer türlerden tamamen bağımsız olan tekerlemeler de vardır” (Duymaz, 2002:9). “Tekerlemelerin bir yandan bağımsız olarak söylenmesi, bir yandan da içinde bulunduğu türden ayrılan bazı özelliklerinin bulunması bunları Halk edebiyatının ayrı bir türü olarak değerlendirmeyi gerektirmektedir” (Albayrak, 1998:296).

Kullanım alanı oldukça geniş olan, herhangi bir ana konusu olmayan tekerlemeler bağımsız olmasının yanı sıra; masal, halk hikâyesi, karagöz ve orta oyunu içinde de bulunur. Hem bağımsız olması hem de diğer türlerle farklılıklarının olması dolayısıyla ayrı değerlendirilir (Kaya, 2004: 548).

Tekerlemeler her ne kadar âşık edebiyatı ürünlerinde ya da masalarda büyüklere özgü söyleyiş özellikleri gösterse de daha çok çocuksu bir söyleyişle çocuk ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yardımcı (2004:75), tekerlemelerin çocukların hayatına küçük yaştan itibaren girdiğini ve ahenkli olmasından dolayı da çocukların manzum eserlere karşı ilgi duymalarında önemli bir etkisinin olduğunu vurgulamaktadır.

...Kafiye, ses yinelemesi , yarım kafiye, farklı yollarla elde edilen her türlü ritmik etkiler, anlam farklılıkları doğuran sözcük oyunları, tekerleme anlatıcısının en çok yeğlediği özelliklerdir. Anlatıcının uydurduğu ve inandığı, dinleyiciler tarafından da kabul gören fanteziler ve yalanlar da tekerlemenin öteki belirgin özellikleri arasında yer alır (Boratav, 2000: 9)

Duymaz (2002:9) ise tekerlemelerin daha çok çocuk folkloru ürünlerinde bulunduğunu, kullanılan çocuksu üslûbun ise bunun yansıması olduğunu belirtmektedir.

Çocuk ruhunun, zihninin hür ve serbest oluşu tekerlemelerin daha çok çocukların dünyasında yer almasına olanak tanımıştır. Çocuğun nesnelere serbestçe oyunlar oynaması, sözlerde herhangi bir kural kaygısı gütmemesi, serbest cümleciklerle yarı anlamlı, yarı anlamsız söz kümeleri oluşturması sözcüklerin son derece özgür ve bağımsız kullanması tekerlemeleri oluşturmuştur (Yardımcı, 2004:76).

Ungan (2009: 217), sözel unsurların insan hayatında etkin olduğu dönemlerde tekerlemelerin çocukların dil gelişimlerinde temel yapı taşlarından olduğunu belirterek; çocuğa anne karnından itibaren işlenen ritim duygusunun tekerlemelerle ses unsuruna bürünerek çocuktaki ses mükemmelliğini oluşturduğunu ifade etmiştir.

... tekerleme metinlerinin çocuk muhayyilesinin, kendi özgün üretimleriyle bir araya getirdiği ses, sözcük veya sözcük gruplarından oluşan; çoğunlukla yapılarının kararsızlığı ve konu bütünlüğünden yoksun oluşları nedeniyle, “metin bütünlüğü” göstermeyen ve sözcüğün anlamından çok, çağrışımlarının yarattığı ahenge dayanan, “ilk metin denemeleri” olduğunu söylemek mümkündür (Göktaş, 2006: 200).

Çocukların gelişimine birebir etki eden tekerlemelerin değişik açılardan incelendiğinde birçok özelliğinin olduğu görülmüştür.

Yardımcı'ya (2004:78) göre tekerlemelerin genel özellikleri şu şekildedir:

1. Tekerlemelerin belirli bir ana konusu yoktur. Bir birine aykırı düşünceleri, olmayacak durumları bir araya getirirler.

2. Tekerlemelerin uyarlandıkları türle ilişkileri kurulabilir. Tekerlemeler, anlamlarından çok işlevleriyle değerlendirilebilirler. Masallar, halk hikâyeleri, orta oyunları ve Karagöz gösterilerinde dinleyicileri anlatıya hazırlayan bir giriş görevi yüklenirler.

3. Tekerlemelerde kullanılan sözcüklerin önemli bir bölümünün anlamsız olması tekerlemelere hayali ve mantık dışı bir özellik katmaktadır.

4. Tekerlemeler uyak, aliterasyon, seci ve yinelemelerle sağlanan ses oyunlarıyla oluşturulur.

5. Tekerlemelerde belirli bir nazım düzeni içinde bir birini tutmayan hayaller ve düşünceler sıralanmaktadır. Tekerlemeler çocuk oyunlarında ebe seçimi, ebe çıkarma, tarafların saptanması görevlerini etkin biçimde yerine getirmektedir. Yanıltmaçlarsa çocukların dil gelişiminde önemli rol oynamaktadır.

6. Tekerlemelerde duygu, düşünce ve hayaller; tezat, şaşırtma, abartı, güldürmeye dayalı bir takım söz kalıpları içinde sıralanarak oluşur.

7. Tekerlemelerde şekil ve fonksiyon, içerik ve konudan daha ön plandadır.

8. Bazı tekerlemeler karşılıklı soru ve cevap biçiminde zincirleme diyaloglar halinde sürer.

9. Tekerlemeler içerik ve anlatım bakımından yakın ya da yabancı halklarla benzerlik gösterir. Özellikle Türk topluluklarının tekerlemeleri gerek şekil, gerekse içerik yönünden birbirine benzemektedir.

10. Tekerlemeler manzum, yarı manzum ve mensur olarak biçimlenmişlerdir. Mensur olarak değerlendirilen tekerlemeler yer yer nazım unsurları da taşımaktadır.

Tekerlemeleri biçim ve içerik bakımından açıklayan bu maddelere ek olarak Duymaz (2002:21) şunları belirtmiştir:

1. Bağlı buldukları türle ilişkileri nedeniyle anlamlarından çok işlevleriyle değerlendirilebilirler. Kullanılan sözcüklerin anlamsızlığı ya da anlamı oturmamış alıntı sözcükler, tekerlemelere hayalî ve mantık dışı bir anlam verdiği gibi geniş bir kullanım alanı da sağlar.

2. Tekerlemeler, mısra başı ve mısra sonu kafiye, aliterasyon ve secilerle sağlanan ses oyunlarıyla ve çağrışımlarla birbirine bağlanmış, birbirini tutmayan hayallerle düşüncelerin sıralanmasından oluşmuştur.

Tekerlemelerin belirtilen bu özelliklerinden farklı olarak Kaya (2004: 562–574) tekerlemelerin;

1. Hayattan izler taşıdığını,
2. Bazılarının diyaloglardan oluştuğunu,
3. Mizahi özellik gösterdiğini,
4. Maceraları hikâye ettiğini,
5. Bazılarının mani tipinde olduğunu,
6. Yanıltmaca şeklinde söylenebildiğini,
7. Hayvanlarla ilgili olabildiğini,
8. Meyve ve sebze adlarıyla yakıştırma şeklinde söylenebildiğini,
9. Çeşitli somut ve soyut sözcüklerle kurulduklarını,
10. Milletlerin karakterlerini ve bazı özelliklerini içerdiğini,
11. Aile ve kişi lakaplarını kullandığını,
12. Ayların özelliklerini içerdiğini,
13. Benzetmeleri ve tasvirleri içerdiğini,
14. Sosyal gerçekleri yansıttığını,
15. Yemekleri tanımladığını,
16. Sanatçı isimlerini içerdiğini,
17. Bazılarının sayılarla oluşturulduğunu,
18. Bazılarının Arapça sözlerle kurulduğunu,
19. Bazılarının Dedim-Dedi şeklinde söylendiğini,
20. Bazılarıyla kişilerin kızdırıldığını,
21. Renklerle ilgili hükümlerde bulunduğunu,
22. Bir savı nitelediklerini,
23. Ninni olarak söylendiğini,
24. Dua ve dilekleri içerdiğini,
25. İmtihan niteliğinde oyunlar içerebildiğini belirtmiştir.

Bahsedilen bu özelliklerinden yola çıkarak tekerlemelerin merkezinde “çocuk” olduğu söylenebilir. Çocukların ürettiği, kullandığı ve sonraki dönemlere aktardığı tekerlemeler, çocukların eğitiminde göz ardı edilmeden yararlanılması gereken bir hazinedir.

2.1.1.2. Tekerlemelerin Çeşitleri

Tekerlemeler yapı, şekil ve konu açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle tekerlemelerin tasnifi yapılırken tüm özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan tekerleme tasnifleri incelendiğinde birçoğunun birbiriyle benzer özellikler taşıdığı görülmüştür.

Boratav (1997:135) tekerlemeleri dört grupta incelemektedir: 1.Masal tekerlemeleri, 2. Oyun tekerlemeleri, 3.Tören tekerlemeleri, 4.Bağımsız söz canbazlığı değerinde tekerlemeler.

Yardımcı (2004:79), bu tasnife altı başlık daha ekleyerek tekerlemeleri on başlık olarak incelemiştir: 1. Masal tekerlemeleri, 2. Oyun tekerlemeleri, 3. Tören tekerlemeleri, 4. Bilmece tekerlemeleri, 5. Bağımsız söz cambazlığı tekerlemeleri, 6. Âşıkların söyledikleri tekerlemeli şiirler, 7. Seyirlik oyunlarda söylenen tekerlemeler, 8. Dilek ve iyi niyet tekerlemeleri, 9. Yergi, kızdırma ve alay tekerlemeleri, 10. Okşamalar.

Kaya (2004:575–577) tekerlemeleri şu şekilde tasniflemiştir: 1. Çocuk tekerlemeleri, 2. Masal tekerlemeleri, 3. Mektup tekerlemeleri, 4. Tören tekerlemeleri, 5. Okşamalar, 6. Dua, dilek ve niyet tekerlemeleri, 7. Seyirlik oyunların icrasında söylenen tekerlemeler, 8. Muhtelif vesilelerle söylenen tekerlemeler, 9. Türkü ve şarkıların değiştirilmesiyle oluşturulmuş tekerlemeler.

Duymaz (2002: 26–27) ise tekerlemeleri şu şekilde incelemiştir: A. Belirli bir oyun, tören veya metne bağlı tekerlemeler:1. Çocuk oyunları tekerlemeleri, 2. Tören ve inanç tekerlemeleri, 3. Halk edebiyatı türlerine bağlı tekerlemeler, 4. Seyirlik oyunlar ve halk sporlarına bağlı tekerlemeler, B. Yazılı veya gelişmiş edebiyat tekerlemeleri, C. Diğer tekerlemeler.

Boratav (1997), Yardımcı (2004), Kaya (2004) ve Duymaz (2002)' in tasniflerinden yola çıkarak tekerlemeleri şu şekilde tasnifleyebiliriz:

2.1.1.2.1 Masal Tekerlemeleri

Masal tekerlemeleri anlatıcının zihninde bulunur ve anlatıcı konunun akışına, dinleyicinin durumuna göre tekerlemeleri yeterli seviyede kullanır. “Tekerlemelerin güzelliği veya varlığı anlatıcıyla ilgili bir husustur. Masal tekerlemeleri, nazım unsurlarıyla beslenmesine rağmen nesir özelliği göstermektedir” (Duymaz, 2002: 260). Masal tekerlemeleri; masal başı, masal içi ve masal sonu tekerlemeleri olmak üzere üç bölümde incelenebilir.

Masal başı tekerlemelerinde amaç, dinleyicinin masala dikkatinin toplanmasını sağlamak ve dinleyiciye olağanüstü bir dünyaya girmek üzere olduğunu fark ettirmektir. “Döşeme de denilen tekerleme, bütünüyle kelime oyunlarından, birbiriyle pek ilgisi olmayan ama dinleyicinin ilgisini masala çekmek için bir araya getirilmiş sözlerden meydana gelir” (Yardımcı, 2004: 79). Dinleyici masala başlamadan önce söylenen tekerlemenin yarattığı heyecan ve merakla masala hazırlanır. “Masalcı asıl masala başlamadan önce bir takım karışık, şaşırtıcı, akıldışı olayları sanki kendisi yaşamış gibi anlatır ve bir dengine getirip... asıl masalın konusuna geçiverir” (Hekimoğlu Yavuz, 1999: 117). Masal başı tekerlemeleriyle dinleyici anlatılacakların gerçekte bir bağlantısının olmadığını fark eder ve böylelikle masalın asıl konusunun hayali olduğunun bilincine varır.

Evvel evvel iken deve tellal iken, sinek berber iken: tosbağa kulakları çınlayasica ölçekçi iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallan iken, babam düştü beşikten, alnını yardı eşikten, anam kaptı maşayı, babam da kaptı meşeyi, bana da gösterdiler kapının ardındaki köşeyi (Hekimoğlu Yavuz, 1999:139).

Afyon-Sandıklı'dan derlenen yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi masal tekerlemelerinde şaşırtıcı durumlar ön plandadır. Dinleyici, sineğin berber olduğunu, tosbağanın ölçekçi olduğunu ve anlatıcının babasını beşikte salladığını belirten buna benzer masala giriş tekerlemeleriyle masala hazır olacaktır ve anlatılacakların gerçek dışı, hayal ürünü olacağına farkına varacaktır.

Bir varmış bir yokmuş...Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...Develer tellallık eder eski hamam içinde...Hamamcının tası yok. Külhancının baltası yok...Arap bacı hamama gider, koltuğunda bohçası yok...Handadır handa yetmişiki deli ile bir manda. Yedik, içtik, dişimizin dibi et yüzü görmedi...Bereket versin hacı cambaza...Bize bir at verdi dorudur diye...At bize bir tekme vurdu. Geri dur diye...Deniz ortasına vardık kıyıdır diye...Tophane güllisini cebimize doldurduk darıdır diye...Kız kulesini belimize soktuk borudur diye...Tuttu bizi bir zaptiye delidir diye...Attı tımarhaneye, bir gün, iki gün, üç gün...Tuttuk pirenin birisini, yüzdük derisini, çadır kurduk Üsküdar'dan berisini...Masaldır bunun adı...Söylemekle çıkar tadı...Her kim ki dinlemezse, hakkından gelsin topal dadı...(Tezel, 1985: 82)

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü üzere dinleyici; masal öncesinde yer ve zaman kavramlarının gerçeğe benzeşmediği, hayali unsurların yaygın olduğu masal anlatımına masal başı tekerlemelerle hazırlanmaktadır. Böylece çocuk tezatların vurgulandığı bu tekerlemelerle kavramların ve hayali unsurların gerçek hallerini de düşünmeye ve öğrenmeye yönelecektir. Örneğin yukarıdaki örnekte kız kulesinin boru zannedilerek bele sokuluşu, çocuğu araştırmaya ve kız kulesinin ne olduğunu, neye benzediğini, borunun şekilsel özelliklerini öğrenmeye yöneltecektir.

Masal içi tekerlemelerinde amaç dinleyicinin dağılan ilgisini çekmek ve yer, zaman öğelerinin olağandışı değişimini anlatmaktır.

Masal-içi tekerlemeleri yer ve zaman değişimelerindeki çabukluğu anlatan, "Manisa'dan Tire'den, geldi geçti buradan...", "Tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi..." tipindeki kalıplarla; yolların uzunluğunu " az gittik, uz gittik, dere tepe düz gittik..." veya sadece yolculuğu "konarak, göçerek, lale sümbül biçerek..." anlatan sözlerdir (Boratav, 1983:283).

Masal sonu tekerlemelerinde ise amaç; masalın bittiğini, hayali dünyadan gerçek dünyaya dönüşü dinleyiciye hissettirmektir. Bazı masalcılar "Gökten üç elma

düştü. Biri anlatanın, biri söyleyenin, biri de benim...”, “Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine”, gibi tekerlemelerle masalı sonlandırırlar.

Bilindiği gibi masal deyince tekerlemeler, tekerleme deyince de masallar akla gelir. Tekerlemeler, sadece telaffuz çalışmalarında değil, masal kalıplarını öğretmek için de kullanılabilir. Örneğin masala “Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur zaman içinde, pireler berber iken ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken...” gibi tekerlemelerle başlama, ara yerde “Az gitmiş, uz gitmiş. Dere tepe düz gitmiş. Bir de dönmüş, arkaya bakmış, bir arpa boyu yol gitmiş.” gibi ifadeler ve sonunda da “Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine” gibi kullanımlara dikkat çekilebilir. Bu tekerlemeler, öğrencilerin kendi masallarında kullanabilmeleri için ezberletilebilir (Çetinkaya, 2007:57).

Görülüyor ki masal tekerlemeleri çocukların eğitimlerinde kolaylıkla kullanılabilir, çocukların dilsel ve zihinsel gelişimlerini destekleyen ve kolaylıkla üretebildikleri masallarında kullanabilecekleri halk edebiyatı ürünleridir.

2.1.1.2.2 Oyun Tekerlemeleri

Çocuk hayatı oyun gibi algılar ve her şeye karşı duyduğu merak çocuğu oyun dünyasına sürükler. “ Çocuk oyunda araştırır, keşfeder ve öğrenir. Başkalarıyla bir araya gelir ve akranlarıyla ilişki kurar. Aynı zamanda korkularından, kaygılarından ve saldırganlık duygularından arınma olanağı bulur” (Sevinç, 2004:148). Oyun çocuğun kendisinin kurduğu ve şekillendirdiği bir dünyadır. Çocuğun gelişimini sağlayan bu hayali dünyada yer alan her unsur önemli ve değerlidir.

Çocukların oyunlarında kullandıkları, oyunun başlamasına, gelişmesine ve devam etmesine etki eden tekerlemeler de üzerinde önemle durulması gereken oyun unsurlarındandır. “Çocukların çeşitli oyunlar (aşık, körebe, saklambaç, çelik çomak gibi) sırasında söyledikleri ve genellikle kendilerinin uydurdukları oyun tekerlemeleri, ebe çıkarmadan alay etmeye kadar çeşitli şekillerde göze çarpmaktadır” (Duymaz, 2002: 103). Oyun tekerlemeleri, oyun içi kuralların oluşturulmasında, hareketlerdeki uyumun sağlanmasında önemli rol üstlenen; çocukların önceden öğrendikleri veya kendilerinin ürettikleri ürünlerdir

Oyun tekerlemeleri çocuğun dilsel, zihinsel gelişiminde önemli rol oynar. Oyunun başlaması veya devam edebilmesi için tekerlemelerin iyi dinlenmesi, tekerlemelerin yönlendirmelerine uygun hareketlerin uyum içerisinde yerine getirilmesi gerekmektedir. Oyun tekerlemeleri, çocukların ortak ve uyumlu hareketlerle oyuna katılmasını sağlamaktadır. Ayrıca soru-cevap şeklinde olan oyun tekerlemeleri çocuğun dinleme ve konuşma becerisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Testim kırıldı

Suyum döküldü

Annem duyarsa

Babam döverse

Hık mık çık (Elçin, 2001:593)

*

- Gıdı gıdı bir keçim var alır mısın
- Alırım
- Neresini
- Saçlarını
- Ne edeceksin
- Süpürge edeceğim
- Başka neresini
- Kollarını
- Ne edeceksin
- Kazma
- Başka neresini
- Ayaklarını
- Ne edeceksin
- Köprü kuracağım
- Başka neresini
- Burnunu
- Ne edeceksin

- Oluk edeceğim
- Al hepsini sattım gitti
- Tekerleme burada bitti (Özdemir, 2006: 19).

*

Ebe ebe gel bize

Uzaktan vur elimize

Eğer vurmazsan, ebesin ebe!

Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi

Bunu sana kim dedi?

Diyen dedi

On yedi

Yağlı böreği kim yedi? (Bozdoğan, 1963; Oğuzkan, 1987: s. 222' deki alıntı)

*

El el epenek

Sırtındaki kepenek

Kepeneğin yavrusu

Bit pirenin karısı

Eniştendir yokuştan

On parmağı gümüştan

Horoz senin eniştan (Yardımcı ve Tuncer, 2000: 71)

Örneklerde de görüldüğü üzere oyun tekerlemeleri; çocukların hayal dünyalarına yeni kapılar açan, sözcük dağarcıklarının gelişmesine olanak sağlayan, ilgisini çeken özellikler taşımaktadır. Çocukların gelişimlerinde, oyuna gereksinim duymaları yönüyle, oyun tekerlemelerinden geniş ölçüde yararlanılabilir.

2.1.1.2.3 Tören Tekerlemeleri

Anadolu'nun pek çok yöresinde çeşitli törenler düzenlenir ve bu törenlerde söylenen tekerlemeler vardır. Duymaz (2002: 26-27) tören tekerlemelerini üç ana başlıkta incelemiştir:

- Geçiş Törenlerine Bağlı Tekerlemeler
- Toplum İlgilendiren Törenlerle İlgili Tekerlemeler
- Dini Bayram ve Törenlerle İlgili Tekerlemeler

Tek tek tekecik

Teke kattım duydunuz mu

Selam verdim aldınız mı

Bir ala tekeye bindim

Kaldırdı yere vurdu

Ağzım yüzüm sürtüldü

Şükür burnum kurtuldu (Yardımcı, 2004:84)

*

Ağrılığım, uğurluğum dökülsün bu ateşin üstüne

Ağrılığım, uğurluğum, kelliğim, keçelliğim hep bu ateşe

Ağrılığım, uğurluğum dökülsün, odda yanıp kül olsun

Yansın alev saçılınsın, benim bahtım açılınsın (Ögen, 1993)

2.1.1.2.4 Bilmece Tekerlemeleri

Bilmeceler Türk halkının zekâ ve ince zevklerinin bir yansımasıdır. Bilmecelerin amacı eğlendirmek olmasına rağmen kişilerin muhakeme gücünü ve kapsamlı düşünmesini geliştirmektedir. Ayrıca Türkçenin edebi zevkini ve estetik yapısını taşıdıklarından dolayı da ayrıca önemlidirler (Kaya, 2004:469).

Çocukların kendi aralarında söyledikleri bilmeceler genellikle söyleyişi, sesler arasındaki uyumu ve ritmiyle tekerleme özelliği gösterir. Bu tekerlemelerle çocuk hem eğlenir hem de düşünerek bilmecenin cevabını bulmaya çalışır.

Babam kandil

Dedem çıra

İşin yoksa

Beni ara (Ampül) (Yardımcı, 2004: 85)

*

Nereden geliyorsun?

Zirzop kalesinden.

Üstün neden yaş?

Denizden geçtim.

Çok derin miydi?

Kıyısından dolaştım.

Üstün ne beyaz?

Değirmenden geçtim.

Çok kalabalık mıydı?

Çakırdağı işittim.

Akşam nerede idin?

Bey konağında.

Ne yedin?

Koç.

Neresinden?

Hiç.

Nerede yattın?

Minderde.

Çok kaba mıydı?

Kupkuru yerde.

Üstüne ne örttüler?

Perde.

Sen uğrattın beni derde. (Gönül) (Tezel, 2000: 85)

*

Min min ayaklı

Mintan kulaklı

Şahin gözlü

Ceylan tırnaklı. (Kedi) (Yardımcı, 2004: 85)

2.1.1.2.5 Bağımsız Söz Cambazlığı Değerinde Tekerlemeler

Yanıltmaçlar olarak da bilinen bu tekerlemeler, söylenişlerindeki zorluk dolayısıyla çocukların dil gelişimlerinde özellikle etkilidir. Uzun ve söylenişi zor sözcüklerin bir araya gelmesiyle ve oluşum yerlerine göre birbirine karıştırılan harflerin bir araya gelmesiyle oluşan bu tekerlemeler; hızlı ve doğru söylenmeye çalışıldığında ortaya gülünç durumlar çıkabilir. Bu gülünç durumlardan keyif alan çocuklar bu tekerlemeleri öğrenmede ve kullanmada istekli olacaklardır.

Yanıltmaçlarda, tekerleme hızla ve üst üste okunduğu zaman ortaya çıkan yanlış anlamalara sebep olan tuzaklar bulunur ve bu tuzaklar yanıltmacı söyleyeni güç durumda bırakır. Tuzağa düşenin beceriksizliği ya da farkına varmadan söylediği şeylerin tuhaflığı dinleyenleri eğlendirir. Bazı yanıltmaçlar şiir biçiminde olup, bazı yanıltmaçlar ise söylenmesi zor atasözlerinin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Çocukların güzel ve doğru konuşabilmeleri için yardımcı olan yanıltmaçlar bir söz cambazlığı özelliği taşımaktadır (Yardımcı, 2004: 86).

Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar, nesi için çatalca da topal çoban çatal yapıp çatal satar? Kârı için çatalca da topal çoban çatal yapıp çatal satar.

*

Habeş hemşire hırkalı hizmetçi hoppa hödüğe hurmaları hürmetle sundu.

*

Bir berber bir berbere bre berber beri gel diye bar bar bağırır.

*

Bir dere de eşek eti, bir dere de şişek eti

Şişek etine vardım şişek eti yedim

Eşek etine vardım eşek eti yedim.

2.1.1.2.6 Mektup Tekerlemeleri

Genellikle asker mektuplarında karşımıza çıkan bu tekerlemeler; abartılı söyleyişler, teşbih ve tasvirle süslenmişlerdir ve mizahi konuları içerirler (Kaya, 2004:592).

Bismillahirrahmanırrahim

Ey benim candan ve gönülden

Kalbimin köşesinden

Gülyağı şişesinden

Günlük neşesinden

Derken halden hatırdan

Beş-on satırdan

Yazması benden

Dinlemesi arkadaşlardan

Yeni açmış güller gibi,

Şeker yemiş diller gibi,

Kız oğlana mendil sallar gibi,

Seni-beni

Gemideki yelkeni

Kayıktaki dümeni

Taksideki freni

Sılada hasretlik çeken

Sizi-bizi

Ördeği kazı

Tarladaki karpuzu

Gökteki yıldızı

Sıladaki bekâr kızını yaratan Yüce Mevlâ'mdan iyilikte olmasını dilerim.

Hal ve hatırını sorarım.

Ellerinden sıkır,

Müsaadenle ben de senin gözlerinden öperim.
Arkadaşım!

Atmış olduğun kendin kadar kıymetli mektubunu aldım, derecesiz memnun oldum. Ben de seni memnun edebilmek için, çirkin yazılarımla düzgün satırlarımı karalayayım...(Kaya, 2004:592-593)

Örnek mektup tekerlemesinde görüldüğü gibi; mektup tekerlemeleri asıl mektup kısmından önce, giriş amacıyla kullanılabilir. Çocukların eğitim sürecinde bu tür mektup tekerlemeleri kullanılarak, çocukların bu örneklere benzer mektup tekerlemeleri üretmeleri sağlanabilir. Böylelikle çocukların mektup geleneğini öğrenmeleri ve yaşatmaları sağlanabilir.

2.1.1.2.7 Âşıkların Söyledikleri Tekerlemeli Şiirler

Âşık edebiyatında tekerleme, özel birtakım şiirlerin adı olarak anıldığı gibi genel olarak destan kavramı içinde yer alan ve tekerleme edası taşıyan metinlere de ad olarak verilmektedir (Duymaz, 2002:350). Âşıkların kendi aralarında karşılıklı olarak yaptıkları ve rekabete dayanan, halk arasında “tekerleme” olarak, saz şairleri arasında ise “tekellüm” olarak adlandırılan bir anlamda “şiir yarışması” denebilir.

Âşık fasıllarında en geniş ve en çok beceri isteyen bölüm tekellüm bölümüdür. Bu gelenek daha çok iki âşıkla yapılmaktadır. Halkın isteği üzerine ya da âşıkların kendi aralarındaki rekabete göre belli bir konu üzerinde yapılır. İki âşık verilen ayağa göre belirli bir konuda birbirlerini taşıyarak yarışır (Artun, 2001:192).

Bu yarışma söylenmesi zor sözcüklerin verilen ayağa uygun bir şekilde söylenmesiyle gerçekleşir. Âşıklar bu şekilde hünelerini ve becerilerini gösterirler.

Huzurî :

Hurûfat usûlü yol erkân budur
Mala noktasızdır Âşık Efkârî
Âşık isen bu manayı bilirsin
Taban cansız yürür canım Efkârî

Efkarî :

Âşık olan her imlâya âşnâdır
 Mola noktasızdır canım Huzurî
 Hayal gibi geçmektedir yaz ve kış
 Zaman cansız yürür canım Huzurî

Huzurî :

Hele şairlerin daim güttüğü
 Dava noktasızdır canım Efkarî
 Bu kadar akar da bulutlar kalmaz
 Umman cansız yürür canım Efkarî

Efkarî :

Çağınız geçmiştir sazda çaldığın
 Hava noktasızdır canım Huzurî
 Bulutlar olmasa bulaklar korur
 Duman cansız yürür canım Huzurî

(Artun, 2001: 192–193)

Huzurî ile Efkarî arasında yapılan çift ayaklı tekellüm karşılaşması âşıkların ustalıklarını ve becerilerini göstermesi açısından dikkat çekici bir örnektir. Âşıkların söylediği bu tür tekerlemeli şiirlerle öğrencilerin ilgisi çekilebilir. Örneklerini gören öğrenciler, verilecek olan ayaklarla karşılaşmalar düzenleyebilirler.

2.1.1.2.8 Seyirlik Oyunlarda Söylenen Tekerlemeler

Seyirlik oyunlarda tekerlemeler, sözlerin ve hareketlerin uyum içerisindeki birlikteliğini sergiler. Bu birliktelik seyircinin ilgisini ve dikkatini çekmektedir.

Seyirlik oyunlarda tekerleme türü olarak görülen sözler; harekete eşlik etme, taklit, kutsama, dilek, dua veya beddua, fal, alay, yergi, uyarı, zaman ve mekân

ölçüsü gibi değişik işlevlerde karşımıza çıkarlar. Bunun yanında sözlerin büyüsel etkisinden yararlanma işlevi de varlığını sürdürmektedir (Duymaz, 2002: 299).

Orta oyununda tekerlemelerin oyunların konusuyla ilgisi yoktur. Duymaz (2002:299), orta oyunu tekerlemelerini şu şekilde açıklamaktadır: Kavuklu Pişekâr'a olağanüstü bir olayı kendisi yaşamış gibi anlatır. Pişekâr sorular sorarak konuyu aydınlatmak ister; lâf ebeliği yapılır ve en sonunda Kavuklu' nun anlattıklarının bir düş olduğu ortaya çıkar. Tekerleme kısmı gerçeküstü yapısıyla orta oyununu çağdaş tiyatroya yaklaştıran önemli etkenlerdendir.

Orta oyunundaki tekerleme geleneği masal ve hikâyelerle benzerlik göstermektedir. Ancak masal tekerlemelerinden farkı diyalogla anlatılmalarıdır. Orta oyununda tekerlemenin seyircide bırakacağı etki oyunun başarısını da gösterecektir. Tekerlemelerin bölümleri o anda söylenmiş diyaloglardan oluşur ve sonrasında oyuna hazırlama için birkaç cümle söylenir (Duymaz, 2002:301).

Karagöz- Hacivat tekerlemeleri oyunda mukaddime ve muhavere bölümünde görülür. Mukaddime bölümünde; Karagöz ile Hacivat arasındaki kavgadan sonra, Hacivat'ın kaçmasıyla Karagöz'ün Hacivat'a söylendiği görülür. Karagöz saçma sapan sözler, Arapça ve Farsça kelimeler, tamlamalardan oluşan secili ifadeler kullanır. Muhavere bölümünde; gerçekmiş gibi anlatılan olağandışı olaylarda tekerlemeler kullanılır. Karagöz oyunun başka yerlerinde de tekerlemeler kullanılır. Bunlar herhangi bir anlamı olmayan, aynı sesle başlayan kelimelerin sıralanmasından oluşur (Duymaz, 2002:314–315).

Karagöz Tekerlemesi/ Mukaddime-Kars

Zaman o zaman idi

Abbas Han mekân idi

Mercimek kalkan idi

İğne mızrak idi

Koduk(sıpa)lar dala çıktı

Balık sepet dokudu

Karınca tekmi (tekme) attı

Deve de bayak (yüzükoyun) gitti

Var varanın, sür sürenin

Destursuz başa girenin

Hâli budur efendim (Kırzioğlu, 1958: 1789-90; Duymaz 2002: s. 316' daki alıntı)

2.1.1.2.9 Dua, Dilek ve İyi Niyet Tekerlemeleri

Dua, dilek ve iyi niyet tekerlemeleri farklı durumlarda ve farklı sebeplerle söylenerek çeşitlilik gösterirler. Kültürümüzde geniş bir yer kaplayan dua, dilek ve niyet tekerlemelerle de ifade edilmiştir.

Edim Eşe

Hamurum coşa

Ben gelmeden

(İ)leğenden aş (Kaya, 2004:612)

*

Gün gel gün gel

Kır atıma bin gel

Eniğine cücüğüne

Bir kaşık yağ vereyim

Soğuk kapını ört (Kaya, 2004:614)

*

Yüzerlik

Yüz bin ellik

Yüz bin dilden

Yüz bin gözden

Sen halas eyle

Arsun kürsün
 Eğer nefes koyup gitmezsen
 Sıcak ekmek vermeyenin
 Vebali sende kalsın (Yardımcı, 2004: 88)

2.1.1.2.10 Yergi, Kızdırma ve Alay Tekerlemeleri

Yergi, kızdırma ve alay tekerlemeleri; isim, soyadı, cinsiyet, karakter ve fizik özellikleri gibi çeşitli konulardaki takılmalardan oluşur. Bu tekerlemeler oyuncuların birbirlerine veya mızıkçılık edenlere söyledikleri sözleri içerirler (Duymaz, 2002:121).

Mustafa Mıstık
 Arabaya kıstık
 Üç mum yaktık
 Seyrine baktık
 Bulamaca buladık
 İstanbul'a yolladık
 İstanbul'un hocası
 Kambur kızın kocası
 *

Hasan Hasan
 Helvaya basan
 Kapıları kıran
 Kızları kaçırın
 *

Kızlar:
 Domatesin çekirdeği
 Sapsarıdır sapsarı
 Şu erkekler dünyanın,
 Şapşalıdır şapşalı

Erkekler.
 Domatesin çekirdeği
 Kırmızıdır kırmızı
 Şu kızlar erkeklerin
 Hırsızdır hırsızı.

*

Saniye saniye
 Hani bizim hediye
 Baban gitti kahveye
 Kahvenin kapısı kitli
 Saniye'nin başı bitli

2.1.1.2.11 Okşamalar

Okşamalar içeriği ile dilek ve iyi niyet tekerlemelerine benzerler. Tekerleme özelliği taşıyan okşamalar çocuk okşamarları, düğün okşamarları ve pehlivan okşamarları olmak üzere üç grupta incelenebilir.

Çocuk okşamarları, çocuğun sevilmesi sırasında söylenen sözlerdir. Kişi çocuğa olan sevgisini, ilgisini güzel ve etkileyici sözcüklerden oluşan okşamarlarla dile getirir.

Bala dedi bal dadı
 Bala adam alladı
 Şirini şirin olar
 Acısı da bal dadı (Kaya, 2004:602)

Düğün okşamarları gelin, damat, kaynana, kayınbaba ile ilgili olup, esprili bir dilde yazılırlar. Düğün nedeniyle düzenlenen eğlenceli toplantılarda gelin, damat ve diğer aile bireyleri farklı özellikleriyle davetlilere tanıtılır. Bu tanıtma tekerleme aracılığı ile yapılır.

Babalar Karun
 Anneler narin
 Gelin petek balı
 Güveyi ipek halı (Yardımcı, 2004:90)

Kulhüvallahü Ehad
 Kaynanamın başı sakat
 Kaynanamdan ayrılırsam
 Oh ne rahat ne rahat
 Kulhüvallahü Ehad
 Kaynanasız evler rahat (Kaya, 2004:604)

Pehlivan okşamaları, milli sporumuz olan güreşi başlatan ve yöneten cazgırların pehlivanlara cesaret verdiği sözlerden oluşur.

Pehlivan okşamalarında; pehlivanların özelliklerine, efsanevi yiğitlere, din büyüklerine, öğütlere, uyarılara yer verilir. Cazgır mizahi sözlerle güreşe renk katar. Pehlivan okşamalarının en önemli özelliklerinden biri; pehlivanların psikolojik güreşe hazırlamalarıdır.

Pehlivan... pehlivan
 Pirimiz Hamza pehlivan
 İki yiğit çıkmış meydana
 İkisi de birbirinden merdane
 Pehlivan... pehlivan
 Alta düşersen kalkıver durma
 Üste çıkarsan sarıver sarma
 Alta geldim diye erinme
 Üste çıktım diye sevinme
 Vur sarmayı küdeden at
 Gönder Muhammet'e salâvat (Yardımcı, 2004: 90)

Örneklerle de açıklandığı gibi okşamarlar kültürümüzün yansıtıcısı konumundadır. Çocuklara okşamarların örneklendirilmesi, hem tekerlemelerin bu türünün öğretilmesi açısından hem de kültürün tanıtılması ve aktarılması açısından önemli ve gereklidir.

2.1.1.2.12 Türkü ve Şarkıların Değiştirilmesiyle Oluşturulmuş Tekerlemeler

Çocuklar buldukları dönemde ilgilerini çeken türkü ve şarkıları değiştirerek, anlatmak istedikleri durumları ortaya çıkarırlar. Bu tekerlemeler, çocuklar arasında ilgi çekici ve eğlendirici bir görev üstlenirler. Böylece çocuklar; melodisini değiştirmeden, sözlerini yeniden düzenleyerek tekerleme haline getirdikleri türkü ve şarkılarla yaratıcı güçlerini keşfedecek ve keyif alacaklardır.

Derslerim biçim biçim
 Derslerim biçim biçim
 Ölürüm bir beş için / bir not için
 Hocam bana düşmandır
 Sınıf geçtiğim için

Hele loy loy
 Kibar zarif derslerim

Bir not attım havaya
 Düştü kara tahtaya
 On beş hoca kandırdım
 Bir paket Malbora'ya

Bağlantı
 II-Fen bugün ağlamış
 Hoca buna şaşırılmış

Sözlü yapayım derken

Keçileri kaçırmış

Bağlantı

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi bu tür tekerlemeler genellikle sınıf ortamında, öğrencilerin çoğunun katılımıyla, coşkuyla söylenen bir nitelik taşır. Ayrıca not kaygısı, sınav korkusu ve öğretmenden beklentiler gibi konular etrafında düzenlenen bu tekerlemeler, eğlendirici yönüyle dikkat çeker.

Örneklendirilerek açıklanan tekerleme çeşitlerinden de anlaşılacağı gibi; tekerleme hayatın her alanından içerdiği konularla karşımıza çıkmaktadır. Kişiler karşılaştıkları durumlarda duygularını, düşüncelerini ifade etmek için tekerlemeleri kullanmaktadırlar. Bir başka ifadeyle tekerlemeler birçok sebeple ve konuyla yazılan; kültürel değerleri ayrıntısıyla barındıran halk ürünleridir.

2.1.1.3 Tekerlemelerin İşlevleri

Tekerlemelerin konuşma eğitiminde, çocukların kendine güvenmesinin gelişiminde, ritim duygusunun gelişiminde birçok işlevi bulunmaktadır. "...tekerlemelerin, şaşırtma, eğlendirme, keyiflendirme ve dikkati sağlayıcı fonksiyonlarının yanında dili geliştirme, oyunlarda seçim yapma, bir takım sözleri kolay ezberleme gibi bir takım işlevleri vardır" (Yılar, 2006:95)

Çocukların dil gelişiminde tekerlemelerin büyük katkısı vardır. Çocuk tekerlemeyi elinden geldiğince doğru söylemeye çalışarak hem eğlenir hem de dilini geliştirir. Özellikle yanıtmaçlar içerdikleri söylenmesi zor sözcüklerle çocukların konuşmalarının gelişmesine yardımcı olur. Ayrıca dilin yapısını öğretmesi açısından tekerlemelerin ses yapısı, hayal dünyası ve eğlendirerek düşündürme özelliği önemlidir.

Tekerleme, dildeki sembolleri, alegorik anlatımı, sebep-sonuç ilişkisine dayandırarak dilin mantıksal dizinini kavratır. Dilin matematiğini geliştirir. Dilin gülmece ve eleştirel boyutunu tanıtır. Dil oyunları ile tekerleme çocuğun dil sınırlarını tıpkı düş gücünü, düşlerinin sınırlarını genişletir gibi genişletir. Dili

matematiksel problemlere dönüştürerek, egzersizler yaptırarak güçlendirir. Tekerleme çocuğun dilsel bellek gücünü artırır. Pratik bir dil kazandırır. Çocuklar bu halk anlatı türleriyle eğlenir, düşünmeye başlar, dil ve düşünce ilişkisini sezinler, dilin gizemli dünyasını duyumsar (Artun, 2009:5).

Oyun içerisinde söylenen tekerlemeler çocukların özgüvenlerinin gelişmesine katkı sağlayarak topluluk karşısında kendilerini rahat hissetmelerine ve kolaylıkla konuşmalarına yardımcı olacaktır. Oyun çocukların kendilerine en rahat ifade ettikleri, severek ve eğlenerek öğrendikleri bir düş bahçesidir. Sınırlarını sadece kendilerinin belirlediği bu hayal dünyasında çocuklar gerçek hayat için bir prova yapmaktadırlar. Bu provada yaşanan her şey çocukların deneyim kazanmalarını ve kendilerine güvenmelerine yardımcı olacaktır. “ Çocuğun kendisinde var olan yetenekleri ortaya çıkarması için, uygun ortamın ona sağlanması gerekmektedir. Güven duygusu gelişmiş bireyler, kendilerini daha rahat ifade etme olanağına sahiptirler “ (Ungan, 2009: 222). Böylelikle çocuklar tekerlemelerle hem kendilerini daha rahat ifade edecekler hem de kendilerine güvenleri gelişecektir. Yılar (2006: 96) tekerlemelerin, İlköğretim Türkçe programında belirtilen genel amaçlardan ; “dili özenle ve güvenle kullanma” amacını gerçekleştirmede çok uygun araçlar olduğunu belirtmektedir.

Tekerlemelerin belirgin özelliklerinden ritim ve melodili oluşu çocuklarda söze uygun ritimler oluşturma becerisinin gelişimine yardımcı olarak çocukta müzik zevkinin oluşmasına zemin hazırlayacaktır. Ayrıca çocuk yarattığı melodilerle ve bilinen tekerlemelerin yapısına uygun tekerlemeler üreterek üretme gücünün farkına varacaktır. Bir çocuğun üretme gücünü fark etmesi, özgür düşünebilen bir birey olması yönünde atabileceği en büyük adımdır. Özgür düşünebilen ve üretme gücünün farkında olan bireylerden oluşan bir toplum hızla ilerleyecek ve gelişecektir.

Tekerlemeler çocuklarda sayı, uzunluk ölçüsü gibi kavramların gelişmesinde; çocukların şehir, ülke, sanatçı isimlerini öğrenmelerinde ve vücuttaki organları tanımalarında yardımcı olur.

Güzel ve Torun (2003:122) tekerlemenin de içinde olduğu halk edebiyatına ait türlerle çocukların sözcük dağarcığının ve cümle yapısının geliştirilebileceğini

vurgulayarak; adı geçen türlerle çocukların hayal dünyasının zenginleşeceğini ve doğruluk, yardımseverlik, hayvan sevgisi, adalet gibi değerleri öğrenmelerinin kolaylaşacağını belirtmişlerdir. Böylece çocuklarda istenilen gelişmeler kendiliğinden ve zorlama olmadan gerçekleşmiş olacaktır.

Yaratıcılık konusunda söz sanatının en çalışkan ustaları olan çocuklar, şiir ve müzik gibi sanatsal ihtiyaçları için tekerlemelere başvururlar (Akaya, 2000: 606). Tekerlemeler şiir ve müziğin iç içe olduğu yapılardır ve çocuklar doğduklarından hatta anne karnında oldukları dönemden itibaren şiire benzer söyleyişlerin belli bir ritimle söylenmesine ilgi duyarlar. Enginün (2006: 214) çocukların, birbirine zıt sözcüklerin oluşturduğu tekerlemelerin anlamını çözememesine rağmen; kelime ve ek tekrarının oluşturduğu ahenkten ve ritimden hoşlandığını belirtmektedir. Bu nedenle tekerlemeler çocukların tam anlamıyla ihtiyaçlarını karşılamakta ve ilgilerini çekmektedir.

Dilde en küçük birim olan sesler tam çıkarılmadığında hem konuşma bozuk olur hem de çocuğun ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler oluşur. Çocuk sözcük ve sözcük gruplarındaki bazı seslerin tekrarı olarak tanımlanan aliterasyonlardan oluşan tekerlemelerle ve oyun şeklindeki söyleyişle çıkaramadığı sesleri çıkarmaya çabalayacak ve başardığında da ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etki de kalkacaktır (Akaya, 2000: 606). Bu başarı hissiyle kendine güveni artan çocuk daha cesaretli, girişken ve aktif olacaktır. Çocuk söyleyişi zor ve anlamsız tekerlemeleri söylerken çaba gösterir ve bu çocuğun günlük hayatında da doğru ve güzel konuşmasına katkı sağlar (Özdemir, 2006: 9).

Doğru ve etkili konuşmada önemli bir araç işlevini gören tekerlemeler, dikkatli ve özenli kullanımıyla sahip olduğu önemi arttıracaktır. Gelişigüzel kullanım, geniş özellik taşıyan ve belirgin yarar sağlayacak bir tekerlemeyi bile etkisiz ve işlevsiz hale getirebilir.

Telaffuz çalışmalarında kullanılan tekerlemeler önce sanki güç anlayan birine anlatıyormuş gibi doğru ve eksiksiz söylenmeye çalışılmalı sonra hızlandırılmalıdır.

Bu çalışmalarda önemli olan tekerlemeleri hızlı okumak değil; sesleri doğru boğumlamaktır. Tekerlemelerin anlam yönünün dikkat çekmemesi zihnin anlama kaymasını engeller ve çalışmanın daha etkili olmasını sağlar. Bu tür çalışmalar okul içi eğitimde örneklendirildiğinde, çocuklar bu etkinlikleri okul dışı oyunlarına aktaracaklardır (Yalçın, 2002:108).

Sever (2003: 139) oyun tekerlemelerini ses tekrarları, uyaklı yapıları ve sözcük oyunları gibi özellikleri ile çocuğun hayal dünyasıyla birleştirdiği gülmece dünyasının dışarıya yansması gibi olduğunu belirtmiştir. Tekerlemelerin söylenişinde sözcüklerin yarattığı uyum çocukların eğlenmelerini sağlar. Günümüzde çocukların bilgisayar oyunları veya televizyonla eğlenmeye çabaladıkları düşünülürse; tekerlemelerin yarattığı şaşırtıcı etki ve ritim duygusuyla çocukları her çağda eğlendirebilmesi küçümsenemeyecek derecede önemlidir.

Bazı oyunlarda tekerlemeler bir zaman belirleyicisi olarak kullanılmaktadır. Oyunda belirlenen bir sayıya kadar sayılıp, arkasından söylenecek tekerlemenin sonuna kadar geçen zamanda çocuğun gözlerinin kapalı kalması veya çocuğun koşup saklanması “zaman” kavramının hissedilerek öğretilmesinin en kısa yoludur. Böylece zaman kavramı çocuğun gözünde somutlaşacak ve zihninde belirginleşecektir. Özdemir (2006: 10), bazı oyunlarda tekerlemenin her sözü ile adım atılmasının uzunluk ölçüsü kavramının gelişmesine katkı sağladığını söyleyerek; düşüncelerimizi destekler nitelikte oyuna başlamak için tekerlemenin bitmesinin beklendiği oyunlarda tekerlemenin çocuğun zaman kavramının gelişmesine yardımcı olduğunu belirtmektedir.

Tekerlemelerin oyun içerisinde, masal içerisinde veya özel etkinliklerle kullanılması çocuğun dinleme becerisinin de gelişmesine katkı sağlayacaktır. Oyuna başlamak veya devam etmek için ya da tekerlemede söylenenlere uygun cevaplar verebilmek için çocukların tekerlemeyi dikkatle dinlemeleri gerekir. Ayrıca zaten bu durum çocuklar için bir gereklilik değil zevkle ve istekle uygulayacakları, kendiliğinden gerçekleşen bir eğlence ortamıdır. Dinleme de iletişimde konuşma kadar etkili ve gereklidir. Konuşma becerisi çok iyi gelişmiş ancak dinleme

yetisinden yoksun bireylerin oluşturduğu toplumda kurulacak iletişimin kalitesinden bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenle birbirinden ayrı düşünülemeyen dil becerilerinden dinleme becerisinin de gelişmesinde etkili olduğu düşünülen tekerlemeler planlı bir şekilde eğitimde kullanılmalıdır.

Tekerlemeler ezberlenme yönüyle de ele alınmalıdır. Çocuk zihninin özel çabaya gerek duymadan algıladığı tekerlemelerin, zorlama olmaksızın ezberleme becerisi geliştirdiğini de söyleyebiliriz. Ezberleme insan zihninin gelişmesini, eski bilgileri hatırlayabilmeyi kolaylaştırır. Tekerleme de bu amaçla kullanılabilir ürünlerin başında gelir. Ezberlenen ve oyunlarda sık olarak kullanılan tekerlemeler çocuğun benzer tekerlemeler yaratmaya çabalamasına ve böylece üretme becerisi kazanmasına yardımcı olacaktır. Zihnine kalıcı olarak yerleşen tekerlemelerden yola çıkarak ürettiği tekerlemelerle çocuk heyecan duyacak ve yeni tekerlemeler ezberleyebilmek için çaba gösterecektir. Yukarıda da bahsedildiği üzere çocukta şiir zevkinin oluşumu tekerlemelerin yardımıyla gerçekleşecektir. Ungan (2009: 320), tekerlemelerin, çocukların ilköğretimde karşılaşacakları şiirlere hazırlık işlevi taşıdığını, kendiliğinden oluştuğunu, çocukta ses gelişiminin ve eğitiminin temelini oluşturduğunu, ninni ile ilköğretim şiirleri arasında bir yerde bulunduğunu, bireyde edebi zevkin gelişiminin sağlanmasının zeminini oluşturduğunu belirtmektedir. Tekerlemeleri ezberlemekten, yenilerini öğrenmekten zevk alan çocuk seviyesine uygun şiirlere ilgi duyacaktır.

Tekerlemeler çocukların çağrışım dünyasının da aydınlatıcısıdır. Çağrışım dikkatin kontrolünde ve öğrenme isteğinin oluşmasında önemlidir. Tekerlemeleri oluşturan yarı anlamlı yarı anlamsız sözcükler çocuğun zihninde bir takım çağrışımlar oluşmasını sağlayacaktır. Çocuk karşılaştığı yeni kavramların, sembollerin anlamını sorgulayarak zihninde somutlaştırmaya çabalayacaktır. Bir çocuk için farklı çağrışımların oluşmasını sağlayan bir sözcük, başka bir çocuk için farklı çağrışımlara ışık tutacaktır. Böylece hemen hemen her zihinde farklı etkiler yaratan tekerlemeler, çocukların hayal dünyalarının gelişmesine yardımcı olacaktır.

“Kısacası tekerlemeler, çocuğun dinlemesine, konuşmasına, ezber alışkanlığı kazanmasına, söz becerisinin gelişmesine katkıda bulunur; dildeki sembolleri zihninde canlandırmayı, mantık düzenini kavramayı öğretir” (Özdemir; 2006:10).

Tekerlemelerin Türkçenin eğitim ve öğrenimine olan katkısı şöyle sıralanabilir:

- a- Kafiye, aliterasyon (ses ve hece tekrarı) ve kelime tekrarı öğrenmeyi kolaylaştırır. Bir başka deyişle yinelemelerle etkili öğrenme gerçekleştirilir.
- b- Tekerlemelerin dış ve içyapıları çocukların eğitimlerini ve dil öğrenimlerini olumlu yönde etkiler. Tekerlemelerde sezgi ve sevgi yoluyla dil eğitimi verilir.
- c- Tekerlemelerle çocukların yaratıcı yönü ortaya çıkarılır.
- ç- Tekerlemeler, bir yandan ezberlemeyi gerekli kılar. Bu ezberin yaratıcı zekâyâ olumsuz etkisi olduğu düşünülse de, çocuklar ezberlerin dar alanına sıkışmazlar, yeni tekerlemeler üretebilirler. Ezbere öğrenme yöntemi, ilk öğrenme yolu olan taklitle gerçekleştirilir.
- d- Türkçeden zevk alınarak dilin imkânları keşfedilir.
- e- Eğlence Türkçenin kelime imkânlarıyla gerçekleştirilirken ses yapıları da zorlanır. Kelime üretme denemeleri anlamlı olmasa da denir.
- f- Tekerlemelerdeki ahengin ve biçimsel süsün farkına varılır. Çocuğun keşfettiği bir şiir dünyası oluşur.
- g- Çocuklar tekerlemelerle heceleri bölmeyi öğrenmiş olurlar. Buna çok dikkat edilir, yanlış heceleyene müdahalede bulunulur. Aksi halde sıralama şaşırılır ve ebe yanlış seçilir.
- h- Tekerlemelerde çocukların dünyasında var olanlar ortaya konulur. Tekerlemelerden hareketle çocukların dünyalarına ulaşılabilir.

Tekerlemelerin iç ve dış yapıları çocukların kendi zevkleri ile bezelidir. Tekerlemeler çocuklar gibi sevimlidir. Onlar gibi doğaldır ve insancadır. Tekerlemeler oyun içinde ortaklığı, birlikteliği, çokluk içinden ayrılmayı, ayrışıp tekrar bütünleşmeyi, oyun içinde eğlenmeyi ve paylaşmaya öğretir. Bu yönüyle de oyun tekerlemelerinin birçok işlevi vardır. Aynı zamanda tekerlemeler eğitimin bir parçasıdır, eğitici ve öğretici tarafları vardır. Çocuklar bir yandan eğlenirken diğer yandan Türkçenin imkânlarını zorlarlar (Önal, 2002; 146–147).

2.1.2 Konuşma

Dil becerilerinden konuşmanın tanımı, özellikleri ve konuşma eğitiminde tekerleme kullanımı üzerinde durulacaktır.

2.1.2.1 Konuşma Kavramı

İnsanların anlaşabilmeleri ve birbirlerine duygu, düşünce ve bilgilerini aktarabilmeleri ancak kuracakları sağlıklı bir iletişimle mümkündür. “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması...” (TDK, 1998) olarak tanımlanan iletişim; incelikleriyle önem taşıyan bir sanattır. İletişim; toplumların hazinesi olarak düşünülen kültürün nesilden nesile aktarımında, toplumların belli bir düzen içersinde yaşamlarını sürdürebilmelerinde dikkatle üzerinde durulması gereken bir önem taşımaktadır.

Anlaşma, toplum halinde yaşamının her aşamasında ve her düzeyinde ihtiyaç şeklinde görülmektedir. Anlaşma ise dil aracılığıyla ve etkili bir iletişimle gerçekleşebilir. Babacan (2008: 18), insanların toplum halinde yaşamak zorunda oluşlarının dili zorunlu kıldığını; diğer bir söyleyişle, dilin toplum olabilmenin zorunlu sonucu olduğunu belirtmektedir.

Dil etkili iletişim için bir araçtır ve yıllar içersinde farklı durumlarla karşı karşıya geldikçe gelişir. “ Her millet dilini kendi ihtiyaçlarına, kültür ve medeniyet seviyesine, zevkine göre yaratır. Dil, tıpkı ev gibi bir milletin duygu, düşünce ve hayatının barınağı, korunağıdır” (Kaplan, 2003:143). Dil yıprandığında, daha da kötüsü yok olduğunda; millet de bütünlüğünü yitirecek ve dağılacaktır. Bu doğrultuda dil, milletin bütünlüğünü koruması açısından ödün verilmeyecek bir sistemdir.

İletişim; kaynak tarafından kodlanan mesajların alıcılara açık, doğru ve anlaşılır bir şekilde iletilmesidir ve kişiler arasında bilgi alışverişini amaçlamaktadır

(Temizyürek ve diğer., 2007:5). Bu alışverişin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için konuşma şarttır.

“Az gelişmiş konuşma ve dinleme yeteneklerimizin iletişimi olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Konuşma olmadan dinlemenin olamayacağı göz önünde bulundurulduğunda insan için konuşmanın ne kadar önemli olduğu daha da iyi anlaşılacaktır” (Temizyürek, 2003:4). İnsan zihninde tasarladıklarını ayrıntılarla karşısındakine ancak konuşma aracılığı ile aktarabilir. Konuşma tüm unsurlarıyla düşünüldüğünde etkili iletişimin en önemli aracıdır.

Konuşma, kişilerarası sağlıklı iletişim kurulabilmesinin ve yaşamın devam ettirilebilmesinin vazgeçilmez unsurlarındandır. “Hem okulda hem de içinde bulunulan toplumda çevreyle iletişim kurmamak; toplumda birey olmanın gereklerini yerine getirmemek anlamına da gelir. Bu anlamda konuşma insan olmanın gereklerinden biridir” (Doğan, 2009: 188). Sadece bir gün bile konuşmama çabası gösterilecek olursa; bunun ne kadar imkânsız olduğu görülecektir. Yaşamımızda nefes almak veya su içmek kadar vazgeçilmez olan konuşmaya ne kadar önem verildiği sorgulanmalıdır.

Kaynaklarda çeşitli yönlerine değinilen konuşma ; “1. Konuşmak işi. 2. Görüşme, danışma, müzakere. 3. Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat vb. konularda bilgi vermek için yapılan söyleşi, konferans” (TDK, 1998); “insan beyinde karmaşık işlemler oluşturulup ses organları ile karşı tarafa gönderilen mesajın dinleyicinin kulağıyla işitilip birtakım yollarla beyindeki ilgili merkezlerde anlamlandırılması” (Özbay,2005:116); “insanın, karşısındaki kişiyi ya da kişileri etkilemek amacıyla kaslarının hareketinden doğan ses – ışık dalgalarının oluşturduğu psiko-fizik bir süreçtir” (Taşer, 2006: 69) olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanımlamalardan yola çıkıldığında konuşma becerisinin gerçekleştirilebilmesi için birçok unsurun bir arada, işbirliği içinde olması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Gelenek ve göreneklerimizi düşündüğümüzde; konuşmayan kişinin “saygılı” olarak değer gördüğü görülmektedir. Ailelerimizin az konuşmayı öğütlemeleri, eğitim ortamlarında az konuşan öğrencilerin “saygılı, terbiyeli” olarak görülmesi; konuşmanın öneminin algılanmasını engellemiştir.

Söz gümüşse, sükut altındır.

Bülbülün çektiği dili belasıdır.

Dil susmayınca baş esen olmaz.

İki dinle, bir söyle.

Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.

Dilini tut, danayı güt. (Taşer,2006:25)

Bu atasözleriyle de konuşmanın arka planda kaldığını görmekteyiz. Yukarıdaki atasözleri ve benzerleriyle somutlaşan izlenim ve düşünceler; kişiliğimizin ve toplumsal ilişkilerimizin oluşumunda susmanın önemli olduğu, konuşmanın ise zarar getirebileceği yargılarını etkili hale getirmiştir. Bu şekilde susmayı büyük bir özellik olarak görerek ilköğretim seviyesine gelen çocuk konuşmak için çaba sarf etmeyecek ve hatta suskunluğu ile takdir bekleyecektir.

“Acı gerçek şu ki, sözden korkutmuşlar bizi, söylemekten yıldırılmışlar; hep dinlemeyi ve susmayı öğretmişler. Söz bir bela sayılmış, susmak ise en yüce erdem. Birini övmek mi istiyorsunuz? Şaşmaz ölçü hazır: “Ağzı var, dili yok!””(Taşer, 2006: 25).

Konuşmanın saygısızlık olarak algılandığı ailede, çevrede doğup büyümüş çocuk, okula başladığında da konuşmaktan çekinecektir. “Konuşma becerisi olmayan çocuklarda görülen davranış bozuklukları, dikkat eksiklikleri, bu becerinin kazandırılmasıyla düzelmekte ve birey daha sosyal bir varlık olarak yaşamını sürdürmektedir”(Gökkaya, 2008:6). Konuşmanın kendini ifade etme açısından bir gereklilik, saygısızlık değil bir gereksinim olduğunun kavratılması ve konuşma becerisinin geliştirilmesi için bu konu üzerinde önemle durulması gerekir. Konuşma

becerisi bilinçli bir eğitimle geliştirilmelidir. Dolayısıyla konuşmayla ilgili bazı kavramların incelenmesi ve açıklanması yerinde olacaktır.

2.1.2.2 Konuşmada Ses

Ses konuşmanın temel yapı taşıdır. Her şeyden önce üzerinde durulması gereken ve geliştirilmesi gereken sesin oluşumunda görev alan organlarımız vardır. “Konuşmanın fiziki boyutunu diyafram, göğüs kasları, göğüs kafesi, soluk borusu, ses telleri, ağız, dil, diş gibi birtakım organlarımız ve ses oluşturur” (Özbay, 2007:85).

Ses; “1. Kulağın duyabildiği titreşim. 2. Ciğerlerden gelen havanın ses yolunda yaptığı titreşim” (TDK, 1998). Ses birçok organımızın birbiriyle uyumlu bir şekilde çalışmasıyla oluşur (Yalçın, 2002:101, Özbay, 2007:86).

“ Ses ciğerlere alınan havanın karın boşluğu, diyafram, göğüs kasları, göğüs kafesi, soluk borusu, ses telleri, ağız gibi organların hareketi ile oluşmakta ve şekillenmektedir. Sesin şekillenmesinde özellikle boğaz ve ağızda yer alan ses organları etkili olmaktadır” (Özbay, 2007: 86).

Bu açıklamalardan yola çıkıldığında sesle ilgili birçok özellik ortaya çıkmaktadır. Bu özellikler ses kavramının daha iyi anlaşılmasını ve konuşma eğitiminin temelini oluşturduğunu farketmemizi sağlayacaktır.

2.1.2.2.1 Sesle ilgili Kavramlar

2.1.2.2.1.1 Boğumlama

Konuşma eğitiminde üzerinde önemle durulması gereken unsurlardan biri olan boğumlama; ağızımızdan çıkan seslerin net, doğru ve anlaşılır olmasıdır.

Boğumlama eğitimi almış ve almamış kişiler konuşmaları incelenerek ayırt edilebilir. Boğumlama eğitimi almış bir kişi yüksek sesle konuşmasa da söylediklerini zorlanmadan anlarız ve kendimizi psikolojik bir rahatlık içinde hissederiz. Ancak boğumlama eğitimi almamış bir kişinin konuşması bizi sesinin yüksekliği nedeniyle rahatsız eder ve söylediklerinin çoğunu anlamayız. Birinci konuşmacı; sesleri eksiksiz ve diğer seslerle karıştırmadan çıkarmaktadır ve böylece dinleyici tarafından kolaylıkla algılanmaktadır. Ancak boğumlama eğitimi almamış olan ikinci kişi yüksek bir ses tonuyla konuşmasına rağmen sesleri oluşum sırasına göre seslendiremediğinden dinleyici tarafından algılanmakta sorun yaşamaktadır. Dinleyici tam olarak çıkmayan ve birbirine karışan sesleri algılamaya çalışırken bir kat daha çaba harcayarak yorulmaktadır (Yalçın, 2002:106). Bu karışıklık ancak ayrıntılı boğumlama çalışmalarıyla ortadan kalkabilir. Şenbay (2003: 97), söz söylerken sözlerin iyi anlaşılmasında boğumlanmanın önemini vurgulayarak; boğumlamayı sokak satıcılarının çok bağırmasına rağmen ne sattıklarının anlaşılmasında örneğiyle açıklamıştır. En kötü koşullar içinde bulunan bir sesin bile, boğumlanmanın etkisiyle anlaşılma özelliği kazanabileceğini vurgulayan Şenbay (2003: 97); eserinde ünsüzlerin boğumlanması ile ilgili tekerlemeli alıştırmalara yer vermiştir.

Konuşmanın temeli olarak düşünebileceğimiz boğumlama için sesin oluşumunda fiziksel olarak yeterlilik de gerekmektedir. Seslerin oluşumunda görev alan ağız bölgesi organlarının yeterli derecede etkin olması gerekmektedir. “Ünlülerin telaffuzunda bir boğumlanma alanı, ünsüzlerinkinde ise boğumlanma noktası vardır” (Temizyürek ve diğer., 2007:74). Boğumlanma yerleri bakımından ünlülerin söylenişinde sıkıntı yaşanmazken; ünsüzler birbirlerine yakın boğumlanma noktaları nedeniyle birbirlerine karıştırılmaktadır. Ünsüzler dilimizin hareketine ve temasına bağlı olarak oluşur. Dilin durumuna göre ünsüzler; dudak, diş, diş-dudak ve damak ünsüzleri olarak sınıflandırılır. Boğumlanma çalışmaları için ünlülerin ve ünsüzlerin oluşum özellikleri dikkat çekmektedir. Boğumlama noktaları bakımından incelenen seslerin söyleniş çalışmaları daha başarılı bir şekilde ilerleyecektir.

Konuşmanın içeriğinin dinleyiciye iletilmesinde son derece etkili olan boğumlama eğitiminde seslerin oluşum yerleri dikkate alınarak bazı ses tekrarları ve tekerleme çalışmaları yaptırılmalıdır. “ Boğumlama alıştırmaları, geliştirilmesi istenen seslerin çoğunlukta olduğu birtakım anlamsız cümleleri, tekerlemeleri belirli kurallar içinde tekrarlamaktır” (Temizyürek ve diğer., 2007:75). Değişik ton ve ritimle tekrarlanan cümleler, tekerlemeler boğumlanmasında güçlük yaşanan seslerin seslendirilmesini kolaylaştıracaktır.

2.1.2.2.1.2 Tonlama

Tonlama sözcüklerin anlamını değiştirebilen, konuşmacı hakkında dinleyicide izlenim bırakan sihirli bir kavramdır.

“Konuşurken ya da okurken kelime ve cümleleri değişik ses perdelerinden geçirip onlara duygu katacak biçimde seslendirmeye ‘ton’ denir” (Barın ve Demir, 2006:223).

“Yalın ve periyodik hareketten yani belirli bir zaman içinde belirli bir düzenle tekrarlanan titreşimlerden oluşan ses izlenimine ton denir” (Özbay, 2007: 87).

Tanımlardan da görüleceği gibi tonlama; kelime ve cümlelerin taşıdıkları anlamı belirli bir düzen içersinde vurgulayan bir ses olayıdır.

Konuşmada sesin sürekli aynı seviyede olması; o konuşmayı sıkıcı ve dinlenmesi zor hale getirir. Sözcüklerin anlamına göre ses sürekli değişim içindedir. “Bu değişimler dinleyicinin konuşmacı hakkında fikirler oluşturmasına sebep olur. Duyulan sesin tanıdık, yabancı; yaşlı, genç ya da bayan, erkek olup olmadığı anlaşılabilir. Ya da konuşmacının ruhsal durumunu da sesinin tonundan algılamak mümkündür” (Temizyürek ve diğer.,2007:95). Görüldüğü gibi tonlama konuşmacının bazı özelliklerini bir ayna gibi olduğu şekilde yansıtmaktadır.

Tonlamanın tüm diller arasında ortak birçok özellikleri vardır. Ancak her dil kendi sözcüklerini ve cümlelerini kendi tarzıyla tonlandırır. Bundan dolayı dillerine kendilerine has müzikal etkileri oluşur (Torun ve diğer..2006: 65). Bu nedendir ki, kişi anadili dışındaki diller hakkında sadece birkaç cümleyle bile fikir sahibi olarak; akıcı, şiirsel, ritimli, melodik şekilde yorumlarda bulunabilir.

Konuşma sırasında dinleyiciye hissettirmek istenen kızgınlık, öfke, şefkat, sevecenlik, mutluluk, endişe gibi ruh durumları tonlama ile yapılır. Öfkeyi ifade eden bir sözcük titrek bir sesle söylenirse dinleyici öfke yerine korku ya da endişe anlamlarını çıkaracak ve sözcüğün anlamıyla karşılaştırıldığında ortaya çıkan tezatlık anlamada soruna neden olacaktır.

Tonlama çalışmalarında anlamlı cümleler farklı anlamlarda yorumlanarak; ya da anlamsız cümleler farklı duyu durumlarıyla yorumlanarak kullanılabilir. Bu aşamada anlam değeri ikinci planda olan tekerlemeler, üzerinde çalışmayı gerektirecek bir önem taşımaktadır.

2.1.2.2.1.3 Duraklama

Duraklama temel ihtiyaçlarımızdan nefes almayı konuşmada karşılayan kavramdır. Konuşma sırasında sesleri doğru ve etkili çıkarabilecek ve tonlamayı yapabilmek için nefes alma ihtiyacımızı gidermemiz şarttır. Ayrıca nefes almadan, bir çarpıda yapılmaya çalışılan bir konuşma dinleyicinin etkilenmesi ve algılanmasında eksiklikler oluşturacaktır.

“Aslında konuşurken veya okurken her kelimedenden sonra çok kısa dahi olsa dururuz. Mesela; “kara deniz hava yolları” söz grubunu duraklarla iki farklı anlama gelecek şekilde söyleyebiliriz. Kara (durak) deniz (durak) hava (durak) yolları (durak) dediğimizde üç ayrı yoldan bahsederiz. Oysa Karadeniz (durak) Havayolları (durak) dediğimizde anlam farklılaşır” (Temizyürek ve diğer.,2007:101).

2.1.2.2.1.4 Vurgulama

Her dilde farklı bir düzeni olan ve sözlerin etkililiğini ve anlamını destekleyen unsur vurgulamadır. Vurgulama konuşmanın monotonluktan uzaklaşarak renklenmesini sağlar.

“Konuşma veya okuma sırasında bir hece veya kelimenin diğerlerinden daha baskılı söylenmesine “vurgu” denir”(Barın ve Demir, 2006: 209).

Sözcüklerin cümle içersinde vurgulanışı ya da cümlelerin konuşma içersinde vurgulanışı ve vurguların belirginliği diller arasında farklılık göstermektedir.

Türkçede vurgu her zaman çok net olarak tespit edilemez. Türkçede vurgu genelde sonda olmasına rağmen diğer dillere göre çok belirgin olmadığından bazen ayırt edilemez. Türkçeyi sonradan öğrenen birinin konuşmasında doğru vurgulama yapılmamasından dolayı dinleyiciyi rahatsız eden bir durum oluşur. Bu durumda vurgunun anlamı etkilediği ve konuşmaya renk kattığı açıkça ortaya çıkmaktadır (Temizyürek ve diğer.,2007:91).

2.1.2.2.1.5 Ritim

Konuşmada yeri geldiğinde kısa veya uzun araların bulunması ve konuşmanın anlamlı hale getirilmesi durumuna ritim denir. Özbay (2007: 90) ritmi; cümlelerin anlamına, duygusuna göre bazen bir kelimedenden bazen bir kelime grubundan bazen de bir cümlecikten sonra uzun ya da kısa solukların olmasıyla konuşmanın anlamlı susuşlara bölünmesi olarak açıklamaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere; ritm cümlelerin söylenişi ile ilgili olan bir kavramdır.

2.1.2.2.2 İyi Bir Konuşmanın Ses Özellikleri

2.1.2.2.2.1 İşitilebilirlik

Konuşmanın en önemli özelliklerinden biri de, konuşmacının söylediklerinin tüm dinleyiciler tarafından rahat ve anlaşılır bir şekilde işitilmesidir. Dinleyicilerin her sözcüğü anlaşılabilir bir şiddette duymadığı durumda iletişimin varlığından söz edilemez. Aynı şekilde, sesin şiddetinin gereğinden fazla olduğu, konuşmacının sesinin yüksekliğinin dinleyiciyi rahatsız ettiği durumda da gerçek bir iletişim oluşamaz. Bu nedenle konuşmacı bulunduğu ortamın şartlarını göz önünde bulundurarak, en arkadaki dinleyicinin bile rahatlıkla duyabileceği bir şekilde sesinin şiddetini ayarlayabilmelidir. Ancak bu rahatsız edici bir şekilde yüksek sesle konuşmak demek değildir. Bu nedenle sesin şiddeti konuşmanın özelliklerine ve konuşma ortamına göre ayarlanmalıdır. Taşer (2006:133), kolaylıkla işitilemeyen bir sesin dinleyicilerin ilgisini dağıtacağını belirterek; istenilen düşüncelerin vurgulanması ve konuşmanın ilginç hale getirilmesi açısından sesin şiddetinin zaman zaman değiştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu değişikliğin yapılmaması durumunda dinleyicilerin tekdüze bir sestem sıklamaları, ilgilerinin dağılması olanaksızdır.

Konuşmacı sesinin şiddetini, düşüncelerinin ve konuşma ortamının durumunu dikkate alarak ayarlaması gerektiği gibi dinleyici grubunun özelliklerini de dikkate almalıdır. Yetişkinlerden oluşan bir dinleyici topluluğuna karşı, gençlere yönelik bir dil kullanmak anlatılmak istenenleri dinleyiciler gözünde anlamsız hale getirecektir. Bu nedenle dinleyicilerin özellikleri, konuşmacı için dikkatle üzerinde durulması gereken bir husustur.

2.1.2.2.2.2 Akıcılık

Akıcılık, sözcüklerin belli bir düzen içerisinde birbirleriyle uyumlu halde söyleniş durumudur. Özdemir (2008: 47), akıcılığı engelleyen durumları; sözcükleri tam öbeklendirmeme, yanlış soluk alma, vurgulamayı yerinde yapmama, sözcükleri

ve cümleleri üst üste yığma, konuşma hızını iyi düzenlememe şeklinde belirtmiştir. Belirtilen bu durumların kontrolü sağlandığında konuşmada akıcılıktan söz edilebilir.

2.1.2.2.3 Açıklık

Açıklık düşüncelerin net olarak ifade edilmesidir. Açıklık “Söylediklerimizin sisli, bulanık bir nitelik taşımaması, düşüncelerimizin dinleyicilerimizce tam olarak, kolayca kavranması durumudur” (Özdemir, 2008:61). Bu nedenle de konuşmacı konuya hakim olmalı ve dinleyicilere aktarabilmelidir. Bazı seslerin söylenirken yutulması veya net olarak söylenmemesi dinleyicilerin söylenenleri anlamasını engelleyerek iletişimde problem oluşturur. Ayrıca konuşmada yöresel ağızların kullanılması da anlaşılabilirliği engelleyen bir unsurdur. Bu doğrultuda açıklığın konuşmanın anlam boyutunun temelini oluşturduğu söylenebilir.

2.1.2.2.4 Hoşa Giderlik

Konuşmanın dikkatli olarak dinlenebilmesi ve söylenenlerin doğru olarak algılanabilmesi için konuşma sesinin hoşa gider olması gerekmektedir. “Katı, kulak tırmalayan, hırıltılı, madensel, tiz, burunsal, hışırtılı, buğulu, çok yumuşak, gevrek, biçimden yoksun sesler hoşa gitmeyen seslerdir” (Taşer, 2006:126). Hoşa gider bir sesin kolay işitilebilir, takibi kolay bir hızda ve tonu anlamlı olmalıdır. Bu yönleriyle bir sesin hoşa gider özellikler taşıması, konuşmanın değerini arttıracak ve dinleyiciler üzerinde olumlu bir izlenim bırakacaktır.

2.1.2.2.5 Bükümlülük

Sesin monoton olmadığı durumlarda sesin bükümlülüğünden bahsedilebilir. “Ses yüksek-alçak tonda, hızlı-yavaş, duraklamalı-duraklamasız, vurgulu-vurgusuz arasında değişerek çıkmalıdır. Bükümlülüğü sesin musikisi olarak da tanımlayabiliriz” (Özbay, 2007:92). Sesin musikisi olarak tanımlanan bükümlülüğün, musiki kavramından yola çıkılarak, belli kurallar çerçevesinde ve belli bir düzen içerisinde olması gereği açıktır. Taşer (2006: 127), bükümlülüğün

karşının tekdüzelik ve değişmezlik(monotonluk) olduğunu vurgulayarak bükümlülüğü açıklamıştır. Sesin bükümlülük özelliği ses perdesinde oluşturulacak değişimle bağlantılıdır. Pes, orta ve tiz olan ses perdelerinde konuşmanın konusuna, dinleyicinin özelliklerine göre oluşturulan değişimler bükümlülüğü ortaya çıkaracaktır.

2.1.3 Konuşma Eğitimi ve Tekerleme

Konuşma en yaygın iletişim aracıdır. Toplumla uyum halinde yaşamının gerekliliklerinden olan iletişimin vazgeçilmez unsuru konuşmadır. Konuşma ne kadar etkili olursa kişilerarası iletişim de o kadar sağlıklı olacaktır.

Çocuk okula başlamadan önce ailesinden konuşmayı öğrenir. Ancak bu konuşma yöresel etkiler taşır ve sistemli değildir. Konuşmanın sistemli ve düzenli olması için konuşma eğitimi şarttır. Ancak okuma ve yazmaya verilen önem zaten bilindiği düşünülerek konuşmaya verilmemektedir. Konuşma diğer dil beceriyle etkileşim halindedir ve bütünlük sergilemektedir. Okuma yönü gelişmiş bir bireyin konuşma ve yazma becerisi de gelişecektir. İyi bir dinleyici; dinlediklerini yorumlayacak, kendi fikirleriyle şekillendirecek ve etkili bir konuşmayla ifade edecektir. Aynı şekilde güzel ve etkili konuşma becerisine sahip bir kişi; düşüncelerini, belli bir düzen içerisinde ifade etme gücüyle yazılı olarak da anlatacaktır. “Sözlü anlatım, öğrenciye kazandırdığı mantıklı düşünme, doğru anlatma alışkanlıkları ile, yazılı anlatımı da hazırlar” (Göğüş, 1978: 175). Okullarımızda öğrencilerin nasıl olsa konuştukları düşünülerek; yazma becerisinin kazandırılmasına ağırlık verilmiştir. Ancak, anlatmak istediklerini konuşma yoluyla etkili, güzel bir şekilde aktaramayan bireylerin istenen seviyede yazma becerisi sergileyemeyecekleri açıktır.

Konuşma eğitimi derste çocuğa verilen bir iki cümlelik konuşma hakkı sırasında tam anlamıyla gerçekleştirilemez. Göğüş (1978: 177), anadili öğretiminin

genelinin konuşma fırsatı verdiğini ancak başka konular işlenirken konuşma becerisi kazandırmaya bir iki düzeltme ve öğütle yer verileceğini belirterek; konuşma dersi için ayrı bir ders saatinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Konuşma eğitimi için farklı bir zaman ayrılmalı ve konuşmanın tüm unsurlarıyla bütünleşen bir eğitim verilmelidir.

Konuşma eğitiminde amaç, bireylere kendini doğru ifade edebilmeyi ve dilini etkili kullanabilmeyi öğretmektir. Konuşma eğitiminin temel amacı; “hedef kitlesine bir hatip üslubuyla, güzel konuşma becerisi kazandırmak değil; dili doğru, kurallı, anlaşılabilir, tekrarsız bir biçimde kullanmayı öğretmektir” (Ağca, 2001:78). Bu bakış açısıyla yaklaşıldığında; sesin oluşumunda rol oynayan organlarımızın sağlıklı olması durumunda, dilimizi en etkili ve güzel şekilde kullanmak için çaba göstermek üzerimize düşen en önemli görevlerdendir.

Konuşmanın insan hayatında vazgeçilemeyecek bir unsur olduğu tartışmasız kabul edilmektedir. Birbiriyle sağlıklı ve güçlü iletişim kuran insanlardan oluşan bir toplum hem daha başarılı hem daha mutlu ve huzurlu olacaktır. Özgüvene sahip, kendini en iyi şekilde ifade eden insanlardan oluşan bir toplum için konuşma eğitimine ayrı bir önem verilmelidir.

Konuşma eğitiminde yararlanılabilecek birçok araç ve yöntem vardır. Ancak bu aşamada tekerlemeleri ayrı tutmak gerekmektedir. Tekerlemelerde yapının anlamın önüne geçmesi, tekerlemelerin konuşma eğitimindeki rolünü arttırmaktadır.

Konuşma eğitiminde dilin akıcı, doğru kullanılması için önem gösterilmesi gereken telaffuz, vurgu ve tonlama çalışmaları kapsamında tekerlemelerden yararlanılabilir.

2.1.3.1 Tekerleme İçerikli Etkinlikler

2.1.3.1.1 Tekerleme Korusu

Bu etkinlikte öğrencilerle bir tekerleme belirlenir. Bu tekerleme öğrencilere, önce toplu olarak sonra öğrenciler gruplara ayrılarak okutturulur. Daha sonra, sadece kızlar, sadece erkekler, ismi a harfi ile başlayanlar gibi gruplamalarla tekerleme okunur. Bu etkinlikte öğrenciler tekerlemeyi toplu olarak okudukları için çekinmeyecek; hatta mümkün olduğunca yüksek sesle ve istekle katılmaya abalayacaklardır.

Ayrıca öğrencilerden sırası gelenin ayağa kalkarak tahtada yazılı olan tekerlemenin bir sözcüğünü söyleyip oturması istenebilir. Böylece tüm öğrenciler dikkatlerini yoğunlaştırarak etkinliği takip edecek ve ritim duygusu kazanacaklardır.

Bu etkinlikte önemli olan tekerlemeyi hızlı okumak değil; hatta sözcük sözcük okuyarak sesleri fark etmektir. nce yavaş okudukları tekerlemede yaptıkları hataların azaldığını fark eden çocuklar daha fazla istek duyacaklardır ve aynı tekerlemeyi hatasız bir şekilde daha hızlı okuyabileceklerdir.

2.1.3.1.2 Kulaktan Kulağa Tekerleme

Bu etkinlikte bir öğrenciye tekerleme okutturulur ve bunu aklında tutarak yanındaki arkadaşının kulağına fısıldaması istenir. Bu etkinlik tüm sınıfın katılımıyla uygulanabileceği gibi; gruplar halinde, yarışma düzeninde de uygulanabilir.

Çocukların bildikleri bir etkinliği tekerlemeyle uygulamaları onların istekle katılmasını ve st seviyede çaba göstermelerini sağlayacaktır.

2.1.3.1.2 Tekerlemelerle Bom

Bu etkinlikte kağıttan hazırlanan bir top ayakta duran 5–6 öğrenciden birine verilir. Öğrenciler topu birbirlerine atmaya başlarlar ve topu alan öğrenci zihninden bir tekerleme söyler. Her öğrenci top eline geldikten sonra belli bir süre (2 dakika gibi) düşünme hakkı vardır. Söyleyemeyen, süreyi dolduran öğrenci elenir ve tüm öğrencilerin katılımıyla sınıf birincisi belirlenebilir. Ayrıca etkinliğin uygulanma aşamasında farklı kurallar koyulabilir. Örneğin öğrencilerin sadece kendilerinin o anda üreteceği tekerlemeleri kullanmaları istenebilir veya sadece kendisinin üreteceği tekerlemelerden üç tane kullanma hakkı verilebilir.

Bu etkinlikle öğrenciler hem oyun ihtiyacını karşılayacak hem de zihnindeki tekerlemeleri doğru seslendirerek söylemeye çalışacaklardır.

2.1.3.1.4 Duygulu Tekerlemeler

Bu etkinlikte öğrenciler tek tek arkadaşlarının karşısına çıkarak, önceden hazırlanan ve küçük kartonlara ayrı ayrı yazılan tekerlemelerden birini çekerler. Seçtikleri tekerlemeyi önce normal şekilde, sonra o anda öğrencilerle belirlenen duyguya ya da duruma uygun şekilde okurlar. Örneğin “*Kırk kırık küp, kırkının da kulpu kırık küp.*” tekerlemesi “*üzgün, neşeli, öfkeli, ağlamaklı, heyecanlı*” gibi duygularla okunur. Bu durumda çocuk günlük hayatta sıkça hissettiği duyguları bir tekerlemenin sınırlarında ifade etmeye çalışacaktır. Böylece öğrenci; sesinin tonunu ayarlamayı, vurgulama yapmayı ve beden dilini kullanmayı uygulayarak öğrenecektir. Ayrıca bu etkinlik çocukların tanıdığı masal veya çizgi film kahramanlarıyla da uygulanabilir. Örneğin; öğrenciden verilen tekerlemeyi uykulu şirin, Nasrettin hoca, keloğlan gibi öğrencilerin yakından tanıdıkları kahramanların kişiliğinde söylemeleri istenir. Böylece çocuk zihnindeki keloğlan resmini düşünecek ve keloğlanın verilen tekerlemeyi nasıl okuyabileceğini hayal ederek, uygulamaya çalışacaktır.

2.1.3.1.5 İkilemelerden Tekerleme Üretelim

Bu etkinlikte öğrencilerden tekerleme üretmeleri istenir. Tekerlemeyi tanıyan, oyunlarında kullanan çocuklar öğretmenin yönlendirmeleriyle bildikleri tekerlemelerin benzerlerini üretebilecek ve ürettikleri bu tekerlemeleri arkadaşlarıyla paylaşmaktan mutluluk duyacaklardır. Örneğin tahtaya “ güzel güzel, azar azar, tıklar tıklar, küçük büyük” gibi ikilemeler yazılarak öğrencilerden bu ikilemeleri kullanarak tekerleme üretmeleri istenebilir. Daha sonra öğrenciler ürettikleri bu tekerlemeleri arkadaşlarıyla paylaşırlar. Bu etkinlik öğrencilerin bağımsız hayal dünyasına uygunluğu ve üretmeyi destekleyici yapısıyla yararlıdır.

2.1.3.1.6 Ritimli Tekerlemeler

Bu etkinliğe hazırlık aşamasında öğrencilerden kartonları, plastik şişeleri kullanarak müzik aleti tasarımları istenir. Daha sonra öğrencilerin evde hazırladıkları bu müzik aletlerini okulda arkadaşlarının karşısında tanıtılmaları istenir. Öğrencilerden tahtaya yazılan tekerlemeleri ürettikleri müzik aletini kullanarak söylemeleri istenir. Her öğrenci tekerlemeleri farklı ritimlerle okurlar. Böylece hem ritim becerisi kazanırlar hem de tekerlemeleri kendi müzik aletleriyle birleştirerek bir anlamda beste yaparlar.

2.1.3.1.7 Tekerlemeyle Atışma

Bu etkinlik adından da anlaşılacağı üzere, tekerlemelerin aracılığıyla atışma üzerine kuruludur. Öğrenciler ikişer gruplar halinde, sırayla ortaya çıkarlar. Bir öğrencinin ilk tekerlemeyi söylemesi ile atışma başlar. Öğrenci ya belirlenen süre zarfında ya da seyircilerin 10’dan geriye sayması süresinde bir tekerleme söylemelidir. Tekerlemeyi bir çırpıda söyleyemeyen ya da sürenin dışına çıkan öğrenci elenir. Her ikişerli gruptan kazanan öğrencinin adı tahtaya yazılır ve bu öğrenciler de kendi aralarında atışarlar. Böylece bir öğrenci bu büyük atışmada kazanan kişi olur.

2.1.3.1.8 Tekerlemeli Hikaye

Çocukların hayal dünyaları gözardı edilmeden üzerinde durulması gereken bir genişliğe sahiptir. Yetişkinlerin “anlamsız” bulduğu birçok şey çocukların zihninde yeni oluşumların ortaya çıkmasına ışık tutabilir. Bu bağlamda tekerlemelerden yararlanmak isabetli bir karar olacaktır. Bu etkinlikte öğrenciler tek tek tahtaya çıkartılarak seçilmiş bir tekerleme verilir ve okumaları istenir. Tekerlemeyi yüksek sesle de okuyan öğrenci verilen kısa sürede hazırlıksız bir konuşma yapar. Her öğrencinin hayal dünyasının şaşırtıcılığı düşünüldüğünde; anlamsız sözcüklerden oluştuğu düşünülen tekerlemelerin yön verme gücü fark edilecektir.

2.1.3.1.9 Yapışık Tekerlemeler

Öğrencilere noktalama işaretlerinin kullanılmadığı, sözcükler arası boşlukların bırakılmadığı, tekerlemelerin sıralandığı bir materyal hazırlanır.

Şişşişeyişişlemişşişeşişeşişkeşişeşişdemişşarıkkorapdolakbensanaçarıkkorapdolakmide
dimbuyoğurdusarımsaklasakdamısaklasaksarımsaklamasakdamısaklasakgüldibib
ülbüldiligibigüldibülbüldiliüçünçtaskayısıhoşafıbisikletebindimkarıncayıezdim
afedersinkarıncabensenimaymunsuratlısaydımkarakedimimimidoktorsananededib
eşyumurtayedediyemedimiçmedimahsancımvaahsancımölyüyordoktorcumkarya
ğıyorkargabağırıyoranançörekipişirmişseniçağırıyorbaşparmakbadiparmakortadire
kgülağacıküçükbacılıkerealtıotuzaltimeskenimizkapılıtramvayaçelmetaktımot
obüsekafaattımuçağıelletuttumdenizdekoştumaltıpolisatlattımbalonlarıpatlattımka
rarakartallarkarlıyisulutarlalarararlarkıkkartalkıkkkanadıkıkkartalkıkkıkkalkar
kırkıkonar

Her öğrenci okumakta zorlandığı bu tekerlemeler yığınına renkli kalemle ayırmaya çalışır ve söz alarak belirlediği tekerlemeleri okur. En sonunda tekerlemenin doğrusunu öğretmen okur ve öğrencilerden yanlışlarını kağıt üzerinde düzeltmeleri istenir. Bu etkinlikte öğrencilerin önceden duydukları tekerlemeleri ayırt etmelerindeki dikkatleri gözlenir.

2.1.3.1.10 Yarısını Bulalım

Bu etkinlikte kağıtlara ya da kartonlara yazılan tekerlemeler sözcükler dikkate alınarak uygun yerlerinden ikiye bölünür ve bu yarım tekerlemeler öğrencilere gelişigüzel dağıtılır. Bir öğrenci elindeki tekerlemeyi okur ve diğer öğrencilerden yarısını bularak tekerlemeyi tamamlamasını ister. Elindeki tekerlemenin okunan tekerlemenin yarısı olduğunu düşünen öğrencinin yarım tekerlemesi de okunur ve sınıfın ortak düşüncesiyle karar verilir. Birbirini tamamladığı düşünülen yarım tekerlemeler tahtaya yazılır. Tüm tekerlemeler yazıldığında yanlış olduğu düşünülen tekerlemeler diğer yarım tekerlemelerle karşılaştırılarak doğrulanır.

2.1.3.2. Etkinliklerde Kullanılabilecek Örnek Tekermeler

- A a'yla
Ala ula da
Ambır eyli
Ap up
- Adem madene gitmiş
Adem madende badem yemiş
Madem ki
Adem madende badem yemiş
Niye bize getirmemiş.
- Altı kere altı otuz altı meskenimiz kapı altı.
- Babasının benekli bıldırcını bitişik bostanda böceklerden bunalarak büzüldü.
- Başparmak badi parmak orta direk gül ağacı küçük baci.
- Bezemeci Zeki
Bezemelerini bezeye bezeye
Bezirgânları bezdirdi.
- Bir berber bir berbere bre berber beri gel diye bar bar bağırmiş.

- Bisiklete bindim karıncayı ezdim affedersin karınca ben seni maymun suratlı saydım.
- Bizde bize biz derler, sizde bize ne derler?
- Bu yoğurdu mayalamalı da mı saklamalı, mayalamamalı da mı saklamalı?
- Bu yoğurdu sarımsaklasak da mı saklasak, sarımsaklamasak da mı saklasak?
- Çardaklı çeşmedeki çırak, çiçekleri, çorbanın çöreğini ve çuvalları çürüttü.
- Çarık çorap dolak ben sana çarık çorap dolak mı dedim.
- Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar, nesi için çatalca da topal çoban çatal yapıp çatal satar? Kârı için çatalca da topal çoban çatal yapıp çatal satar.
- Değirmene girdi köpek, değirmenci vurdu kötek, hem kepek yedi köpek, hem kötek yedi köpek.
- Elalem aladana aldı aladanalandı da biz bir aladana alıp da aladalanamadık.
- Gece penceredeki benekli tekir kedi tenceresindeki eti yedi .
- Gece penceredeki tekir kedi
Kendi tenceresindeki eti yedi.
- Gül dibi bülbül dili gibi gül dibi bülbül dili.
- Habeş hemşire hırkalı hizmetçi hoppa hödüğe hurmaları hürmetle sundu.
- Hakkı Hakkı'dan hakkını istemiş. Hakkı Hakkı'nın hakkını vermeyince Hakkı Hakkı'nın hakkından gelmiş.
- Iğdır'ın ığıl ığıl akan ılıman ırmağının kıyıları ıklım tıklım ılgın kaplıdır.
- İ Recep
İ limonu
İ rafa koy
İ ramazanda
İ lazım olur.
- İbrik lüle
Ala vere
Gide gele
Dıngıl mıngıl
Fıs
- Kar yağıyor karga bağılıyor anan çörek pişirmiş seni çağırıyor.

- Kara kara kartallar karlı iyi sulu tarlalar ararlar.
- Kara kedi mi mi mi doktor sana ne dedi beş yumurta ye dedi yemedim içmedim ah sancım vah sancım ölüyorum doktorcum.
- Karaağaç karaağaç
Kabuğu koyu karaağaç
Kabuğu koyu kurumuş
Kara kuru karaağaç
- Kırık küpe
Körpe küpte
Küpe küpe
Küplettiler.
- Kırk kartal kırk kanadı kırık kartal kırkı kalkar kırkı konar.
- Kırk kırık küp, kırkının da kulpu kırık küp.
- Leylek leylek lekirdek
Hani bana çekirdek
Çekirdeğin içi yok
Sarı kızın saçı yok.
- Lüpçüler, lütfen lüzumlu lüzumsuz lakırdıları bırakın da lüferlerinizi yiyin, lülelerinizi tütürün!
- Namlı nane nini nini naneleri numaraladı
- O dem ben bademe baktım
Bu dem badem bana baktı
Bu dem ben bademden bıktım
O dem badem benden bıktı
- Ocak kıvılcımlandırıcılardan mısın, kapı gıcırdatıcılardan mısın?
Ne ocak kıvılcımlandırıcılardanım, ne kapı gıcırdatıcılardanım.
- Pasaklı pinpon pislikten paklandı.
- Paşa tası ile beş has tas kayısı hoşafı.
- Pireli peyniri perhizli pireler tepelerse pireli peynirler de pır pır pervaz ederler.
- Radyolu ressam Ramis Rasimin romanıyla röportaj yaptı
- Sen ağa, ben ağa, bu ineği kim sağa?

- Sıcak ekmepek pekmezsemiş
- Şiş şişeyi şişlemiş şişe keşişe kiş demiş.
- Şu çocuğu gıdıklaşak da mı güldürsek, gıdıklamasak da mı güldürsek?
- Tramvaya çelme taktım otobüse kafa attım uçağı elle tuttum denizde koştum altı polis atlattım balonları patlattım.
- Üç tunç tas kayısı hoşafı.
- Zaman saman satar, saman zaman satar.

2.2 Tekerleme ve Konuşma ile İlgili Yayın ve Araştırmalar

Tekerleme kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısıdır. Her dönemde insanların ilgisini çeken tekerlemeler; önemle üzerinde durulması gereken ve ustalıkla kullanılmayı gerektiren özellikler taşımaktadır. Asırların şahidi tekerlemeleri gelişmenin temeli olan eğitimde etkili bir şekilde kullanmak gerekmektedir. Tekerlemeleri tanımlamaya ve tasniflemeye dayanan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar tekerlemeleri teorik yönden ele alarak özellikleri üzerinde durmuş ve işlevlerinden bahsetmişlerdir.

Boratav (2000), kitabında masal tekerlemelerini ele alarak sınıflandırma ve çözümleme çalışmaları yapmıştır. Ayrıntılı bir sınıflandırmayla ele alınan Anadolu, Rumeli ve Türk dünyası masal tekerlemelerinin birbirleriyle benzerlikleri ve farklılıkları belirtilmektedir.

Duymaz (2002), eserinde tekerleme türünü geniş ve ayrıntılı bir şekilde ele almış ve incelemiştir. Üç bölümden oluşan eserde; tekerlemeler tanımlanıp, tasnif edilmiş ve şekil, ifade özelliklerine değinilerek işlevlerinden bahsedilmiştir. Eserde oluşturulan tasnife göre Türkiye ve Türk dünyasından örnek metinlere yer verilerek değerlendirmelerde bulunulmuştur. Ayrıca tekerleme ile ilgili çeşitli yazı ve bildirilere yer verilen eser, tekerlemeyi konu alan araştırmalar için baş kaynak görevi taşımaktadır.

Boratav (1997), soru cevap şeklinde düzenlenen kitabında Türk halk edebiyatını ayrıntılarıyla ele almış ve yorumlamıştır. Eserde, tekerlemelerin nasıl tanımlanacağı ve çeşitleneceği üzerinde durulmuş ve örneklerle tüm sorular cevaplanmıştır.

Göktaş (2006), araştırmasında 700 oyun tekerlemesi metnini şekil özelliklerini dikkate alarak tasniflemiştir. Bu çalışmada amaç ulaşılabilen oyun tekerlemelerini tasnif numarası vererek tasniflemek ve şekil özellikleri doğrultusunda edebi yönden incelemektir. Araştırmada incelenen tekerleme metinlerinin yapısal olarak eksik ya da kusurlu oluşu edebi yönden olumsuzluk oluştursa da; bu metinleri üreten ve kullanan çocuklar açısından bu durumun önemli olmadığı ve çocuğun hayal dünyasının edebi kalıpların üstünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya (2004), eserinin yedinci bölümünde tekerlemeye yer vermiştir. Bu bölümde tekerleme kavramını, tekerlemelerin ortaya çıkışı ve farklılaşmasını, tekerlemelerin yapısını, tekerlemelerin söylendiği yerler ve özelliklerini, tekerlemelerin çeşitlerini örnekler vererek incelemiştir.

Yardımcı (2004), eserinde tekerlemenin tanımını yaparak tekerlemeleri tasniflemiş ve örneklerle açıklamıştır. Tekerlemelerin oluşumunu; çocukların sözcükleri , herhangi bir kurala bağlı kalmadan, özgürce kullanmalarına bağlayan Yardımcı verdiği örneklerle yapılan tasnifi somutlaştırmıştır.

Artun (2009), araştırmasında ortak Türk kültürü ürünlerinin çocuk edebiyatında kullanılması gerektiğini savunmuştur. Ürünleri tanımlayarak çocuk dünyasındaki yerlerini vurgulamıştır. Tekerlemelerin çocuklar üzerindeki etkilerini vurgulayan Artun araştırmasının sonucunda; çocukların Türk kültürüne yabancılaşmamaları için sözedilen ürünlerin etkin olarak kullanılmasına yönelik önerilerde bulunmuştur.

İnsanların birbirlerini anlayabildikleri, problemsiz bir ortamda sağlıklı iletişim kurarak yaşayabilmeleri öncelikle etkili konuşabilmelerine bağlıdır.

Konuşma, temeli ailede atılan ancak okul sıralarında şekillenerek geliştirilen bir beceridir. Bilim adamları bu becerinin oluşumu ve gelişimini kapsayan araştırmalar yapmış ve konuşma eğitiminin nasıl olması gerektiğini sorgulamışlardır.

Taşer (2006), sekiz bölümden oluşan çalışmasında; konuşmanın doğuşu, konuşmanın temel ilkeleri, konuşmayı oluşturan etmenler, işlevleri açısından başlıca konuşma türleri, dinleme, konuşmanın simgesel neliği, konuşma ve şarkı söyleme, Türkçeyi Türkçe konuşmak şeklinde belirttiği bölümlerde konuşmanın ayrıntılı bir analizini oluşturmuştur.

Özby (2005), makalesinde sesle ilgili bazı kavramları tespit ederek açıklamış ve iyi bir konuşmada olması gereken unsurları belirtmiştir. Özby genel olarak çerçevesini çizdiği konuşmanın eğitime de değinmiş ve konuşmanın önemine dikkat çekerek; çocuklarımıza etkili bir konuşma becerisi kazandırılması gerektiğini vurgulamıştır.

Şenby (2003), eserinde iyi bir konuşmacı olabilmek için yapılması gerekenleri ayrıntılarıyla vurgulamıştır. Bu eser, verilen araştırmalarla uygulama yönünden konuşma eğitime kaynaklık etmektedir.

Gökkaya (2008), araştırmasında konuşma bozukluğu olan dokuz ilköğretim öğrencisi üzerinde tekerlemelerin etkisini incelemiştir. Araştırmada doğuştan olmayan, sonradan oluşan konuşma kusurlarının düzeltilmesinde tekerlemelerin olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Sargın (2006), araştırmasında 3,4,5,6,7 ve 8. sınıfta okuyan öğrencilerin konuşma becerilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Örnekleme 207 öğrenciden oluşan araştırmanın sonunda, öğrencilerin konuşma alanında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik çalışmaların beklenenin altında olduğu görülmüştür.

Temizyürek (2003), bildirisinde konuşmanın öneminden bahsederek konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerinde durmuştur. Konuşma eğitiminde uygulanabilecek faaliyetleri sıralayan Temizyürek bu faaliyetlerin sağlayacağı yararları belirtmiş ve bu faaliyetlerin konuşma eğitiminde kullanılmasının gerekliliği sonucuna ulaşmıştır.

Doğan (2009), makalesinde iletişim ve konuşma arasındaki ilişkiyi açıklayarak konuşma eğitiminin gerekliliğini vurgulamıştır. Konuşma eğitiminin niteliğini birçok açıdan değerlendirerek uygulanabilecek örnek etkinlikler verilen araştırmada, konuşma ve konuşma eğitiminin önemi ifade edilmiştir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, denekler, denel işlemler ve veri toplama aracına yer verilmektedir.

3.1 Araştırmanın Modeli

İlköğretim 3. sınıflarda Türkçe derslerinde tekerleme kullanımının öğrencilerin konuşma becerilerine etkisini değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada; deneme modeli kullanılmıştır. Karasar (2003: 87) deneme modellerini neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleri olarak tanımlamaktadır.

Deneyel araştırmada araştırmacı, bir araştırma ortamı oluşturacaktır. Bu, çoğu kez yapay bir durumdur. Oluşturulan bu ortam içinde araştırmacı, ilgili olduğu olay, değişken ve etkenleri ayarlamak, değiştirmek, ortadan kaldırmak gibi yollarla istediği duruma getirmekte, yani, kontrol etmektedir. O, bazı yeni durumların meydana gelmesine fırsat hazırlamakta ve bunların etkisini gözlemektedir (Kaptan, 1998:73).

Bu araştırmada gerçek deneme modellerinden “Öntest-sontest kontrol gruplu model” uygulanmıştır. “Öntest-sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır”. (Karasar, 2003:97). Bu araştırmada öncelikle öğrencilerin konuşmak istedikleri konuları belirlemeleri sağlanmıştır. Her öğrencinin konuşmak isteyeceği konuları yazmaları istenerek, her grup için belirlenen konuların frekansları hesaplanmıştır. Kontrol ve deney grubundaki öğrencilerin bu şekilde belirlenen üçer konudan birini seçerek konuşma hazırlamaları sağlanmıştır. Sınıf ortamında konuşma yapan öğrencilerin görüntüleri kaydedilerek konuşma değerlendirme formu aracılığıyla öğrenci konuşmaları değerlendirilmiştir. Ardından deney grubu öğrencilerine 24 ders

saati tekerleme türünü içeren, Türkçe dersi öğretim programındaki kazanımlarla ilişkilendirilen, araştırmacı tarafından hazırlanan etkinliklerle uygulama yapılmış ve öğrencilerin aynı konudaki konuşmaları tekrar değerlendirilerek alt problemler doğrultusunda incelenmiştir.

3.2 Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini ilköğretim 3. sınıf öğrencileri, örneklem grubunu ise Kütahya ili Atakent İlköğretim Okulundan rastgele (random) örnekleme yoluyla belirlenen 3. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

3.3 Denekler

Araştırmanın deneklerini 2008-2009 eğitim öğretim yılı bahar döneminde (II. dönem) Kütahya Atakent İlköğretim Okulunda öğrenim gören 3. sınıflardan rasgele (random) örnekleme yoluyla belirlenen iki 3. sınıf şubesi öğrencileri oluşturmuştur. Okul seçiminde kolay durum örnekleme yöntemine gidilmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı konuşma öğrenme alanı kazanımları incelenmiş olup ve İlköğretim 1. ve 2. sınıfta temel kazanımların edinildiği düşünülerek ilköğretim 3. sınıfların araştırmanın amacına uygun olduğu belirlenmiştir.

Gruplardan biri deney, biri ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Rutin olarak uygulanan seviye sınavları incelendiğinde grupların başarısının birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

3. 4 Denel İşlemler

Denel işlemler, 2008–2009 eğitim-öğretim yılının Aralık ve Ocak aylarında toplam sekiz haftada yapılmıştır. Deneysel modellerden ön test son test kontrol gruplu model uygulanan bu araştırmada öncelikle öğrencilerin konuşmak istedikleri konuları belirlemeleri sağlanmıştır. Her öğrencinin konuşmak isteyeceği konuları yazmaları istenerek, her grup için belirlenen konuların frekansları hesaplanmıştır. Kontrol ve deney grubundaki öğrencilerin bu şekilde belirlenen üçer konudan birini seçerek konuşma hazırlamaları sağlanmıştır. Öğrencilerin yaptıkları bu konuşmaların kayıtları incelenerek “Konuşma Değerlendirme Formu” aracılığıyla değerlendirilmiştir. Değerlendirmenin ardından hazırlanan tekerleme içerikli etkinlikler sekiz hafta süresince, 24 ders saati içerisinde deney grubuna uygulanmıştır.

Daha sonra öğrencilerden aynı konularda hazırlıklı konuşma yapmaları tekrar istenerek, konuşmaları “Konuşma Değerlendirme Formu” aracılığıyla tekrar değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda tekerleme içerikli etkinlikler uygulanmış ve uygulanmamış gruplar (deney-kontrol) arasında anlamlı farklılık olup olmadığı belirlenmiştir.

Sekiz haftada toplam 24 ders saati uygulanan tekerleme türünü içeren etkinlikler için hazırlanan örnek etkinlik planı aşağıdaki şekildedir.

ADI: TEKERLEMEYLE ATIŞMA

DERS: TÜRKÇE

SINIF: 3

YAKLAŞIK SÜRE: 40 dakika

ÖĞRENME ALANI: Konuşma

KAZANIM: Dinleyicilerle göz teması kurar.

İşitilebilir bir ses tonuyla konuşur.

Kelimeleri doğru telâffuz eder.

Akıcı konuşur.

Topluluk önünde konuşur.

BECERİLER: Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma.

ARAÇ, GEREÇ, ORTAM: Tekerleme metinleri.

Örnekler:

“Kalın kafalı Kadri kabak kafalı kambur kasapla kayışta kara kargaları kayadan kaldırdı.

“Tembel tefeci teyze terliklerini teker teker terli tekirin tepesinden temiz tekire fırlattı.”

“Hükümdar Hüseyin hünerine hürmetsizlikten hüznü Hüsni ile hüngür hüngür ağladı.”

“Jale Japonyalı jandarmadan Japonca öğrendi.”

SÜREÇ: Öğrenciler ikişer gruplar halinde, sırayla ortaya çıkarlar. Bir öğrencinin ilk tekerlemeyi söylemesi ile atışma başlar. Öğrenci ya belirlenen süre zarfında ya da seyircilerin 10'dan geriye sayması süresinde bir tekerleme söylemelidir. Tekerlemeyi bir çırpıda söyleyemeyen ya da sürenin dışına çıkan öğrenci elenir. Her ikişerli gruptan kazanan öğrencinin adı tahtaya yazılır ve bu öğrenciler de kendi aralarında atışarlar. Böylece bir öğrenci bu büyük atışmada kazanan kişi olur.

DEĞERLENDİRME:

Öğrencilere bu etkinlikte ne hissettikleri sorulur.

ADI: DUYGULU TEKERLEMELER**DERS:** TÜRKÇE**SINIF:** 3**YAKLAŞIK SÜRE:** 40 dakika**ÖĞRENME ALANI:** Konuşma**KAZANIM:** Dinleyicilerle göz teması kurar.

İşitilebilir bir ses tonuyla konuşur.

Kelimeleri doğru telâffuz eder.

Akıcı konuşur.

Topluluk önünde konuşur.

Konuşmalarında beden dilini kullanır.

Konuşma sırasında gereksiz hareketlerden kaçınır.

Günlük ilişkilerin gerektirdiği farklı durumlara uygun konuşur.

BECERİLER: Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma.**ARAÇ, GEREÇ, ORTAM:** Tekerleme metinleri.

Örnekler:

*“Hakkı Hakkı’dan hakkını istemiş. Hakkı Hakkı’nın hakkını vermeyince Hakkı Hakkı’nın hakkından gelmiş.”**“İğdir’in ığıl ığıl akan ılıman ırmağının kıyıları iklim tıklım ılgın kaplıdır.”**“Şiş şişeyi şişlemiş, şişe keşişe şiş demiş.”**“Halam halhallaarla halkaları, halatları halatları hallaçlara verdi.”**“Lüpçüler, lütfen lüzumlu lüzumsuz lakırdıları bırakın da lüferlerinizi yiyin, lülelerinizi tütürün!”***SÜREÇ:** Öğrenciler tek tek arkadaşlarının karşısına çıkarak, önceden hazırlanan ve küçük kartonlara ayrı ayrı yazılan tekerlemelerden birini çekerler. Seçtikleri tekerlemeyi önce normal şekilde, sonra o anda öğrencilerle belirlenen duyguya ya da duruma uygun şekilde okurlar. Örneğin “üzgün, neşeli, öfkeli, ağlamaklı, heyecanlı” gibi. Sonra tekerlemeler çocukların tanıdığı masal veya çizgi film kahramanları gibi okunur. Örneğin; öğrenciden verilen tekerlemeyi uykulu şirin, Nasrettin hoca, keloğlan gibi öğrencilerin yakından tanıdıkları kahramanların kişiliğinde söylemeleri istenir. Böylece çocuk zihnindeki keloğlan resmini düşünecek ve keloğlanın verilen tekerlemeyi nasıl okuyabileceğini hayal ederek, uygulamaya çalışacaktır.**DEĞERLENDİRME:**

Öğrencilere bu etkinlikte ne hissettikleri sorulur.

3.5 Veri Toplama Aracı

Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak için kütüphanelerden, YÖK'ün tez arşivinden ve veri tabanlarından ayrıntılı araştırma yapılmıştır. Öğrencilerin konuşmaları ses ve görüntü cihazları ile kaydedilmiş ve Mustafa SARGIN (2006) tarafından geliştirilen “Konuşma Değerlendirme Formu” kullanılarak değerlendirilmiştir.

Mustafa SARGIN (2006)' in uzman görüşü olarak geliştirdiği “Konuşma Değerlendirme Formu” adlı veri toplama aracı daha önce 3, 4, 5, 6, 7, ve 8. sınıflarda uygulanmış ve SPSS 10.0 istatistik paket programında yapılan analiz sonucunda 0,89 güvenirlik katsayısı saptanarak güvenirliği kanıtlanmıştır. “Konuşma Değerlendirme Formu” 5’li likert tipi ölçek olup toplam elli bir maddeden oluşmaktadır.

Konuşma Düzeni, Dil Bilinci (Bilgi ve Dili Kullanma Becerisi) ve Konuşmacının Psikolojik Durumu olmak üzere üç ana bölümden oluşan “Konuşma Değerlendirme Formu” aşağıdaki şekilde derecelendirilmiştir.

Tamamen Gözlendi : 5
 Çoğunlukla Gözlendi : 4
 Gözlendi : 3
 Kısmen Gözlendi : 2
 Hiç Gözlenmedi : 1

Konuşma değerlendirme formu dışında, veri toplamak amacıyla, deney grubu öğrencilerinin her etkinlik sonrasında düşüncelerini ifade ettikleri yazılı belgelerden de yararlanılmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde konuşma değerlendirme formuyla ve öğrencilerin etkinliklerle ilgili düşüncelerinden elde edilen bulgulara ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1 Konuşma Değerlendirme Formu İle Elde Edilen Bulgular Ve Yorumlar

4.1.1 Konuşma Düzeni İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde; konuşmaya başlangıç, konuşmanın giriş bölümü, konuşmanın gelişme bölümü, konuşmanın sonuç bölümü ve konuşmayı bitiriş şekli isimli alt başlıkların bulgu ve yorumları incelenmiştir.

4.1.1.1. Konuşmaya Başlangıç İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmaya Başlangıç Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Konuşmaya Başlangıç		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	p
Deney	Ön test	34	4.17	2.59	.44	-7.66	33	.000
	Son test	34	7.82	2.58	.44			
Kontrol	Ön test	34	3.73	2.13	.36	-6.30	33	.000
	Son test	34	7.50	2.41	.41			

Tablo 1’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşmaya başlangıç puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=7.66$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=6.30$; $p<0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan iki grup için de anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmaya başlangıç puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X} = 4.17$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X} = 7.82$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X} = 3.73$ ve $\bar{X} = 7.50$ şeklindedir. Bu ortalamalar, hem tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubu hem de geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubu öğrencilerinin konuşmaya başlangıç başarı düzeylerinde artış olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda; konuşmaya başlangıç başlığı altında ölçülen davranışların sergilenmesi her iki grupta da gelişim göstermiştir. Deney grubunun ve kontrol grubunun son testleri incelendiğinde; deney grubunun son testinin ($\bar{X} :7.82$) kontrol grubunun son testinden ($\bar{X} :7.50$) yüksektir. Bu durumda tekerleme içerikli etkinliklerin konuşma değerlendirme formunda bulunan konuşmaya başlangıç davranışlarının sergilenmesinde geleneksel eğitimden daha etkili olduğu söylenebilir.

4.1.1.2 Konuşmanın Giriş Bölümü İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmanın Giriş Bölümü Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Konuşmanın Giriş Bölümü		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	4.17	2.59	.44	1.64	33	.11
	Son test	34	3.38	1.47	.25			
Kontrol	Ön test	34	3.73	2.13	.36	1.02	33	.31
	Son test	34	3.29	1.11	.19			

Tablo 2’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşmanın giriş bölümü puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=1.64$; $p>0.05$) ve kontrol ($t=1.02$; $p>0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Diğer bir ifadeyle; tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmanın giriş bölümü puanları incelendiğinde, ön testte ortalama puanın $\bar{X} = 4.17$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X} = 3.38$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X} = 3.73$ ve $\bar{X} = 3.29$ şeklindedir. Bu ortalamalar, hem tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubu hem de geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubu öğrencilerinin konuşmanın giriş bölümü başarı düzeylerinde düşüş olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda; konuşma değerlendirme formunda bulunan konuşmanın giriş bölümünde belirtilen davranışların sergilenmesi her iki grupta da gerileme göstermiştir.

4.1.1.3 Konuşmanın Gelişme Bölümü İle ilgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmanın Gelişme Bölümü Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Konuşmanın Gelişme Bölümü		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	17.91	4.60	.79	-6.12	33	.00
	Son test	34	23.88	6.00	1.02			
Kontrol	Ön test	34	15.52	3.38	.58	-6.65	33	.00
	Son test	34	18.82	3.55	.60			

Tablo 3’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşmanın gelişme bölümü puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test

sonucunda öğrencilerin deney ($t=6.12$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=6.65$; $p<0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan iki grup için de anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmanın gelişme bölümü puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X} = 17.91$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X} = 23.88$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X} = 15.52$ ve $\bar{X} = 18.82$ şeklindedir. Bu ortalamalar, hem tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubu hem de geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubu öğrencilerinin konuşmanın gelişme bölümü başarı düzeylerinde artış olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda; konuşmaya başlangıç başlığı altında ölçülen davranışların sergilenmesi her iki grupta da gelişim göstermiştir. Deney grubunun ve kontrol grubunun ön test ve son test ortalama puanları incelendiğinde, deney grubunda artış 5.97 iken kontrol grubunda 3.3 şeklindedir. Bu durum, geleneksel eğitimle beraber tekerleme içerikli etkinliklerin uygulanmasının, konuşma değerlendirme formunda bulunan konuşmanın gelişiminde belirtilen davranışların sergilenmesi açısından geleneksel eğitimden daha etkili olduğu söylenebilir.

4.1.1.4 Konuşmanın Sonuç Bölümü İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 4: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmanın Sonuç Bölümü Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Konuşmanın Sonuç Bölümü		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	4.76	2.14	.36	0.15	33	.88
	Son test	34	4.70	2.34	.40			
Kontrol	Ön test	34	6.85	4.09	.70	2.29	33	.02
	Son test	34	5.26	2.98	.51			

Tablo 4’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşmanın sonuç bölümü puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=.15$; $p>0.05$) ve kontrol ($t=2.29$; $p<0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan kontrol grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak; Tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmanın sonuç bölümü puanları incelendiğinde, ön testte ortalama puanın $\bar{X} = 4.76$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X} = 4.70$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X} = 6.85$ ve $\bar{X} = 5.26$ şeklindedir. Her iki grubun da başarı puanlarında düşüş olduğu ancak aradaki farkın deney grubu lehine olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle; deney grubu ön test ve son test puanları arasındaki farkın kontrol grubu ön test ve son test puanları arasındaki farktan daha az olduğu görülmüştür.

4.1.1.5 Konuşmayı Bitiriş Şekli İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 5: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmayı Bitiriş Şekli Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Konuşmayı Bitiriş Şekli		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	2.64	1.45	.24	-8.00	33	.00
	Son test	34	5.32	1.45	.24			
Kontrol	Ön test	34	4.26	2.07	.35	-0.47	33	.63
	Son test	34	4.41	1.84	.31			

Tablo 5’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşmayı bitiriş şekli puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=8.00$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=0.47$; $p>0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmayı bitiriş şekli puanları

incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X} = 2.64$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X} = 5.32$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X} = 4.26$ ve $\bar{X} = 4.41$ şeklindedir. Bu ortalamalar, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmayı bitiriş şekli başarı puanlarında yüksek oranda bir artış olduğunu göstermektedir. Böylelikle, tekerleme içerikli etkinliklerin konuşma değerlendirme formunda bulunan konuşmayı bitiriş şeklinin belirtilen davranışlarının sergilenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

İncelenen konuşmaya başlangıç, konuşmanın giriş bölümü, konuşmanın gelişme bölümü, konuşmanın sonuç bölümü ve konuşmayı bitiriş şekli isimli alt başlıkları kapsayan konuşma düzeni bölümünün bulgu ve yorumları aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşma Düzeni Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Konuşma Düzeni		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	37.32	7.92	1.35	-5.00	33	.00
	Son test	34	45.11	9.12	1.56			
Kontrol	Ön test	34	38.17	7.36	1.26	-0.86	33	.39
	Son test	34	39.29	6.82	1.16			

Tablo 6'da deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşma düzeni puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=5.00$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=0.86$; $p>0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşma düzeni puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X} = 37.32$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X} = 45.11$

olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X}=38.17$ ve $\bar{X}=39.29$ şeklindedir. Bu ortalamalar, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşma düzeni başarı puanlarında yüksek oranda bir artış olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle tekerleme içerikli etkinliklerin, konuşma değerlendirme formunda bulunan konuşma düzeninin varlığını gösteren davranışların sergilenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

4.1.2 Dil Bilinci (Bilgi ve Dili Kullanma Becerisi)

Bu bölümde; Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme ve Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme isimli alt başlıkların bulgu ve yorumları incelenmiştir

4.1.2.1 Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme İle ilgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 7: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	38.11	5.49	.94	-7.07	33	.00
	Son test	34	44.82	5.91	1.01			
Kontrol	Ön test	34	40.94	4.98	.85	2.39	33	.02
	Son test	34	38.85	5.26	.90			

Tablo 7’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında dilin dış yapı unsurlarını uygulayabilme puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=7.07$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=2.39$; $p<0.05$)

grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun dilin dış yapı unsurlarını uygulayabilme puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X}=38.11$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X}=44.82$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X}=40.94$ ve $\bar{X}=38.85$ şeklindedir. Bu ortalamalar, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun dilin dış yapı unsurlarını uygulayabilme başarı puanlarında yüksek oranda bir artış olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla; tekerleme içerikli etkinliklerin, konuşma değerlendirme formunda bulunan dilin dış yapı unsurlarının uygulanabildiğini yansıtan davranışların sergilenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

4.1.2.2 Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 8: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme		n	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	28.50	7.22	1.23	-1.96	33	.05
	Son test	34	30.67	6.21	1.06			
Kontrol	Ön test	34	28.29	5.24	.89	1.70	33	.09
	Son test	34	26.35	5.12	.87			

Tablo 8’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında dilin iç yapı unsurlarını uygulayabilme puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=1.96$; $p \leq 0.05$) ve kontrol ($t=1.70$; $p > 0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney

grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun dilin iç yapı unsurlarını uygulayabilme puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X}=28.50$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X}=30.67$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X}=28.29$ ve $\bar{X}=26.35$ şeklindedir. Bu ortalamalar, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun dilin iç yapı unsurlarını uygulayabilme başarı puanlarında 2.17 değerinde artış olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, tekerleme içerikli etkinliklerin konuşma değerlendirme formunda bulunan dilin iç yapı unsurlarının uygulanabildiğini yansıtan davranışların sergilenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

İncelenen Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme ve Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme isimli alt başlıkları kapsayan Dil Bilinci (Bilgi ve Dili Kullanma Becerisi) bölümünün bulgu ve yorumları aşağıda verilmiştir.

Tablo 9: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Dil Bilinci (Bilgi ve Dili Kullanma Becerisi) Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Dil Bilinci (Bilgi ve Dili Kullanma Becerisi)		N	\bar{X}	Ss	sh	T	sd	P
Deney	Ön test	34	66.61	11.67	2.00	-4.88	33	.00
	Son test	34	75.50	10.88	1.86			
Kontrol	Ön test	34	69.23	8.87	1.52	2.36	33	.02
	Son test	34	65.20	9.72	1.66			

Tablo 9’da deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında dil bilinci (bilgi ve dili kullanma becerisi) puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=4.88$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=2.36$; $p>0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel

açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun dil bilinci (bilgi ve dili kullanma becerisi) puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X}=66.61$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X}=75.50$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X}=69.23$ ve $\bar{X}=65.20$ şeklindedir. Bu ortalamalar, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun dil bilinci (bilgi ve dili kullanma becerisi) başarı puanlarında yüksek oranda bir artış olduğunu göstermektedir. Bu durumda tekerleme içerikli etkinliklerin, konuşma değerlendirme formunda bulunan dil bilincini (bilgi ve dili kullanma becerisi) yansıtan davranışların sergilenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

4.1.3 Konuşmacının Psikolojik Durumu İle ilgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde konuşmacının psikolojik durumu ile ilgili bulgu ve yorumlar incelenmiştir.

Tablo 10: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşmacının Psikolojik Durumu Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Konuşmacının Psikolojik Durumu		N	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	17.05	5.21	.89	-6.17	33	.00
	Son test	34	21.41	2.87	.49			
Kontrol	Ön test	34	17.17	3.20	.54	2.40	33	.02
	Son test	34	15.76	4.42	.75			

Tablo 10'da deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşmacının psikolojik durumu puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=6.17$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=2.40$; $p<0.05$)

grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmacının psikolojik durumu puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X}=17.05$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X}=21.41$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X}=17.17$ ve $\bar{X}=15.76$ şeklindedir. Bu ortalamalar, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşmacının psikolojik durumu başarı puanlarında yüksek oranda bir artış olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle; tekerleme içerikli etkinliklerin, konuşma değerlendirme formunda bulunan konuşmacının psikolojik durumunu yansıtan davranışların sergilenmesinde etkili olduğu söylenebilir. Bu durum gösteriyor ki; geleneksel eğitimle beraber uygulanan tekerleme içerikli etkinlikler, öğrencilerin hazırlıklı konuşma yaparken kendilerine güvenmesinde, sempatik davranışlar sergilemesinde, dinleyenlerle göz teması kurmasında, dinleyenlerin tavırlarından etkilenmemesinde, gereksiz hareketler yapmamasında ve sesinin titrememesinde önemli ölçüde etkili olmaktadır.

4.1.4 Konuşma Değerlendirme Formu İle ilgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde ayrı ayrı değerlendirdiğimiz tüm alt bölümler genel olarak değerlendirilecek; deney ve kontrol gruplarının ön test ve son testleri istatistiksel açıdan incelenecektir.

Tablo 11: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Konuşma Değerlendirme Formu Ön-Test ve Son-Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Konuşma Değerlendirme Formu		N	\bar{X}	Ss	sh	t	sd	P
Deney	Ön test	34	121.00	20.05	3.43	-6.75	33	.00
	Son test	34	142.02	18.39	3.15			
Kontrol	Ön test	34	124.58	14.87	2.55	1.86	33	.07
	Son test	34	120.26	17.12	2.93			

Tablo 11’de deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasında konuşma değerlendirme formu puanlarının t testi ile karşılaştırmaları verilmiştir. Test sonucunda öğrencilerin deney ($t=6.75$; $p<0.05$) ve kontrol ($t=1.86$; $p>0.05$) grupları için ön test ve son test puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. Bunu şu şekilde açıklarsak, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşma değerlendirme formu puanları incelendiğinde; ön testte ortalama puanın $\bar{X}=121.00$ olduğu uygulama sonrasında ise bu puanın $\bar{X}=142.02$ olduğu görülmektedir. Geleneksel eğitimin uygulanmaya devam edildiği kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama puanları sırasıyla $\bar{X}=124.58$ ve $\bar{X}=120.26$ şeklindedir. Bu ortalamalar, tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubunun konuşma değerlendirme formu başarı puanlarında yüksek oranda bir artış olduğunu göstermektedir. Bu durumda tekerleme içerikli etkinliklerin, konuşma değerlendirme formunun genelini kapsayan belirtilen davranışların sergilenmesinde olumlu yönde etkisi olduğu söylenebilir.

Konuşma değerlendirme formuna bağlı olarak elde edilen bulgular incelendiğinde; tekerleme içerikli etkinliklerin geleneksel eğitimle beraber uygulanmasının öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacağı görülmektedir.

4.2 Öğrencilerin Etkinliklerle İlgili Düşüncelerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Sekiz hafta süresince deney grubuna uygulanan tekerleme içerikli etkinliklerden sonra öğrencilerden yazılı olarak duygularını, düşüncelerini ifade etmeleri istenmiştir.

Öğrencilerin düşüncelerini belirttikleri verilerden alınan örnekler aşağıda verilmiştir:

“Bilgisayardan tekerleme okuduk. Ayrı ayrı üç grup yaptık. Çok heyecanlandım. Bazı tekerlemeleri çok beğendim. İçlerinden birini defterime yazdım.”

“Tekerlemeler biraz zor oluyordu ama yine de eğlenceliydi her zamanki gibi. Sanki rüyada gibiydim. Zaman çok çabucak geçti.”

“Biz yenildik ama üzülmedim. Orta sıra kazandı. Yine de mutlu oldum.”

“Biz kazandığımız için çok üzgünüm. Arkadaşlarım da kazansaydı mutlu olurdu.”

“Tahtaya çıkıp duygulu ya da kızgın olurken heyecanlandım. Çünkü ilk defa bu oyunu oynadık.”

“Becerilerimizi, zekâmızı ve dil gelişimimizi sağlıyor. Aynı zamanda sosyal açımızdan da gelişmiş oluyoruz. Duygularımızı nasıl taklit edeceğimizi geliştirdim ve ben bu çalışmayı çok sevdim.”

“Ben bu dersi çok seviyorum çünkü yeni tekerlemeler öğreniyoruz. Herkes sıra sıra tekerleme söylüyor. Bulamadığımız zaman herkes kafasından uyduruyor. Bilmediğimiz tekerlemeleri arkadaşlarımızdan öğreniyoruz.”

“Önce heyecan hissettim. Sonra sevinç hissettim. Tekerlemeler okuyunca güldüm ama sonra kendimi zorlayıp okudum. Buna da çok sevindim.”

“İlk defa ikilemeler diye bir şey duydum. Herkes farklı tekerlemeler yazıyor. Bu etkinliği çok sevdim. Belki de çok yakın zamanda bütün dünya benim tekerlemelerimi sevecek ve ben buna çek sevinecektim”

“İlk defa tekerlemeleri yazdığım için çok eğlendim. Ben bazı şeyler de yazarım. Tekerlemeler çok komik ve karışık oluyor ama benim için sorun değil. Defterime daha komik tekerlemeler yazmaya çalışacağım.”

“Ben davul çalmayı çok seviyorum. Tekerlemeyle olunca çok garip oldu ama çok güzeldi. Tekerlemelerin yarısını üretmek çok eğlenceliydi.”

“Yarışmak biraz zordu ama yine de biraz iyiydi. Giderek değişik tekerlemeler öğreniyorum. Kendim de tekerleme kuruyor ve söylüyorum. Tekerlemelerin bir kısmı zor ve komik oluyor. Her zaman birbirimize tekerleme söylüyoruz ve bu durumdan çok mutluyum.”

Öğrencilerin etkinliklerle ilgili düşüncelerine ilişkin elde edilen verilerden seçtiğimiz cümleler gösteriyor ki; etkinlikler öğrencilerde heyecan, sevinç, mutluluk, neşe ve başarı hissi gibi duyguların oluşmasını sağlamıştır. Öğrenciler bu etkinliklerle çok eğlendiklerini ve değişik tekerlemeler öğrendiklerini belirterek mutluluklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin yeni şeyler öğrenmek ve üretmek, kendilerini tanımak ve gerçekleştirmek, yeteneklerini farkına varıp onları geliştirmeye yönelmek, gibi eğitim ve öğretim faaliyetlerinin hedeflediği kazanımlar yönünde olumlu gelişmeler gösterdikleri de gözlenmiştir. Bunun dışında etkinliklerin sadece bireysel gelişim için değil sınıf içi etkileşim içinde faydalı olduğu, sosyalleşme, rekabet, paylaşım gibi kavramların gelişmesinde de etkili olduğu söylenebilir.

Tekerlemeler halk edebiyatının önemli ürünlerindedir. Tekerleme metinlerinden hareketle uygulamaların öğrencilerde estetik zevk gelişimine olumlu katkıları olduğu söylenebilir. Güzel örnekleri toplamaları, kendilerinin özgün metinler yazmak için çabalamaları öğrencilerde hem dil becerinin gelişimini hem de dil bilincinin oluşumunu desteklemektedir.

Tekerleme içerikli etkinlikler, oynadıkları oyunlar yoluyla öğrencilerin psiko-motor gelişimlerine; tekerleme oluşturma ve söyleme gibi uygulamalar ile bilişsel gelişimlerine ve yarışma gruplarıyla yapılan uygulamalarda sorumluluk alma veya yaşanan kazanma-kaybetme gibi durumlar yoluyla da duygusal gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin etkinliklerle ilgili düşünceleri incelendiğinde, tekerlemelerin öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine olumlu katkıda bulunduğu görülmektedir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularından yola çıkılarak elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda sunulan önerilere yer verilecektir.

5.1 Sonuçlar

İlköğretim 3. sınıflarda Türkçe derslerinde tekerleme kullanımının öğrencilerin konuşma becerilerine etkisini değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin konuşma düzenleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin dil bilinci (bilgi ve dili kullanma becerisi) puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin konuşmacının psikolojik durumu puanları arasında farklılık var mıdır?

Konuşma değerlendirme formu aracılığı ile ön test ve son testten elde edilen veriler; ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik geleneksel eğitimle beraber tekerleme içerikli etkinliklerin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinin, geleneksel eğitimin verildiği kontrol grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinden daha fazla geliştiğini ve istatistiksel açıdan da anlamlılığı ortaya çıkarmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerin ön testteki ortalama puanları yaklaşık 121.00, kontrol grubundaki öğrencilerin ön testteki ortalama puanları yaklaşık 124.58 şeklindedir. Uygulamadan önce deney ve kontrol grubu puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre uygulama öncesi her iki grubun birbirine denk olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel amaca bağlı olarak incelenen alt problemler doğrultusunda ulaşılan ara sonuçlar ve tablo referansları şöyle gösterilebilir:

“Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin konuşma düzenleri puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” alt problemi bağlamında; öğrencilerin deney grubu ön test ($\bar{X} = 37.32$), son test ($\bar{X} = 45.11$) ve kontrol grubu ön test ($\bar{X} = 38.17$), son test ($\bar{X} = 39.29$) puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. **(Tablo: 6)**

“Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin dil bilinci (bilgi ve dili kullanma becerisi) puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” alt problemi açısından; öğrencilerin deney grubu ön test ($\bar{X} = 66.61$), son test ($\bar{X} = 75.50$) ve kontrol grubu ön test ($\bar{X} = 69.23$), son test ($\bar{X} = 65.20$) puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. **(Tablo: 9)**

“Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin konuşmacının psikolojik durumu puanları arasında farklılık var mıdır?” alt problemi bağlamında öğrencilerin deney grubu ön test ($\bar{X} = 17.05$), son test ($\bar{X} = 21.41$) ve kontrol grubu ön test ($\bar{X} = 17.17$), son test ($\bar{X} = 15.76$) puanları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur. **(Tablo: 10)**

Öğrencilerin etkinliklerle ilgili düşünceleri incelendiğinde, tekerlemelerin öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine olumlu katkıda bulunduğu görülmektedir.

5.2 Öneriler

İlköğretim 3. sınıflarda Türkçe derslerinde tekerleme kullanımının öğrencilerin konuşma becerilerine etkisini değerlendirmeyi amaçlayan araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ileri sürülecek öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Halk edebiyatı ürünlerinden tekerlemelerin araç olarak kullanıldığı araştırmada; tekerlemelerin öğrencilerin konuşma becerilerine olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Halk edebiyatının diğer ürünlerinin de araç olarak kullanıldığı araştırmalar yapılmalıdır.

- Tekermelerin ve diğer halk edebiyatı ürünlerinin dil becerilerine etkisinin olup olmadığı araştırılmalıdır.

- Ders kitaplarında halk edebiyatı ürünlerine özellikle tekerlemelere daha geniş yer verilerek, öğrencilerin kültür öğelerini barındıran ürünlerle içli dışlı olması sağlanmalıdır.

- Tekermelerin kültürün taşıyıcısı olma yönü düşünülerek, kullanım alanı genişletilmeli ve öğrencilere kültürel değerler tekerlemeler aracılığıyla öğretilmelidir.

- Tekermeler derleme çalışmalarına gereken önem verilmeli ve derlenen tekerlemelerin kullanılabilirliği artırılmalıdır.

- Çocukların seviyelerine uygun tekerleme kitaplarının sayısı, çeşitliliği ve kalitesi artırılmalıdır. Böylelikle çocuklar ilgilerini çeken ve içinde farklı örneklerle ulaşabilecekleri tekerleme kitaplarını okumaktan zevk alacak ve bu kitaplardaki tekerlemeleri oyunlarında kullanarak günlük hayatlarına taşıyacaklardır.

- Tekermeler içerikli kitaplarla çocuğun ilgisi çekilerek “kitap sevgisi” kazandırılabilir.

- Günümüzde çocuklar zamanlarının büyük bir bölümünü televizyon ve bilgisayar karşısında geçirmektedirler. Çocukların, izledikleri bir programda tekerlemelerin kullanılması dikkatlerini çekecek ve tekerlemelerin öğrenilmesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca bilgisayarda görüntünün ve sesin ön planda olduğu, tekerleme siteleri, oyunları, programları hazırlanması çocuklarımızın bilgisayar başında geçirdikleri zamanı verimli hale getirecektir.

- Aileler çocuklarının doğumundan itibaren onlarla tekerlemeli oyunlar oynamalı ve onların bilişsel gelişimlerine katkıda bulunmalılar.

- Aileler konuşmanın temelini ailede atıldığını farketmeli, dikkatli ve hassas davranarak; çocukların yöresel ağız özelliklerinden mümkün olduğunca uzak kalmalarını sağlamalılar.

- Öğretmenler konuşma eğitimine gereken önemi vermeli ve geliştirecekleri materyallerle konuşma eğitimini desteklemelidirler.

- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle düzenli bir şekilde diksiyon eğitimi almaları ve bu eğitimde tekerlemelerin etkin kullanımı eğitimin kalitesini ve etkisini arttıracaktır.

- MEB kurumunda çalışan sınıf ve dal öğretmenlerine konuşma eğitiminin uygulamasına yönelik hizmet içi eğitim vererek, tüm öğretmenlerin konuşmanın önemini fark etmesini sağlamalıdır.

- Ders kitaplarında konuşma eğitiminde uygulanabilecek etkinliklere daha fazla yer verilmeli ve öğretmen klavuz kitaplarında öğretmene örnek olacak farklı etkinlikler sunulmalıdır.

- Okullarda öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri konuşma ortamları oluşturulmalı ve çocuklar bu konuda cesaretlendirilmelidir. Konuşma odaları hazırlanarak, öğrencilerin topluluk karşısında, mikrofon, kürsü vb. araçlarla konuşma

yapmaları sağlanmalıdır. Teknolojik açıdan donanımlı olan bu konuşma odaları sınıftan farklı bir ortam sağlayarak öğrencilerin dikkatlerini ve ilgilerini çekecektir.

- Güzel ve etkili konuşma etkin bir okuyucu olmaya bağlıdır. Bu bağlamda, okullarımızda kütüphaneler oluşturulmalı veya var olan kütüphaneler geliştirilmelidir. Öğrenciler kendilerini iyi hissedecekleri, aydınlık ve temiz olan kütüphanelerde zaman geçirmekten hoşlanacaklardır.

- Öğrencilerin iyi konuşabilmeleri, güzel ve etkili konuşma örneklerini gözlemlemeleriyle de bağlantılıdır. Bu nedenle öğrencilere olumlu konuşma örneklerini dinleme fırsatı verilmeli ve bu ortamlar oluşturulmalıdır.

- Öğretmenlerin konuşma eğitiminde kullanabilecekleri materyaller geliştirilmeli ve öğretmenlere ulaştırılmalıdır. Teknolojiden yararlanılarak öğrencilerin dikkatini ve ilgisini üzerinde toplayacak materyallerin oluşturulması için komisyonlar kurulmalıdır.

- Eğitim fakültelerinde konuşma eğitimi üzerinde dikkatle durulmalı ve konuşma eğitimi dersleri teorikten öteye giderek uygulamaya yönelik olmalıdır.

- Eğitim fakültelerinde öğretmenlere verilecek konuşma eğitiminin yanı sıra; konuşma eğitiminin nasıl verileceği üzerinde durulmalıdır. Diğer bir ifadeyle; öğretmen adayları konuşma eğitiminin önemini, yöntem ve tekniklerini bilerek mezun olmalı ve göreve başlamalıdır.

- Çocukların basın ve yayın organlarından etkilenerek bazı olumsuzlukları konuşmalarına taşıdıkları bir gerçektir. Televizyon, radyo, gazete ve dergilerde kullanılan dilin kontrol edilmesi şarttır. TDK bünyesinde bir komisyon oluşturulmalı ve halkın uyarıları dikkate alınarak basın ve yayında kullanılan dil mümkün olduğunca kontrol altına alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağca, H. (2001). **Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçe'nin Kullanımı**. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları
- Akkaya, N. (2000). **Tekerlemelerin Çocuk Eğitimindeki Yeri**. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (20-21 Ocak 2000). Ankara: Ankara Üniversitesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi.
- Aksan, D. (2000). **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Albayrak, N. (1998). "Tekerleme". **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. Devirler, İsimler, Eserler, Terimler**. C.8. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Artun, E. (2001). **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Artun, E. (2009). **Ortak Türk Kültürü Ürünlerinin Çocuk Edebiyatına Katkıları**.
http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/erman_artun_ortak_turk_kulturu_cocuk_edebiyatina_katkilari.pdf (30Nisan 2009)
- Aydın, İ. S. (2006). **Çocuk Yazınında Mizah Kullanımının Bilişsel, Duyuşsal, Toplumsal Yönden Önemi**. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (04-06 Ekim 2006). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Babacan, M. (2008). **Yazılı ve Sözlü Anlatım- Kompozisyon Bilgileri**. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Barın, E. ve Demir, C. (2006). **Türk Dil Bilgisi1: Ses Bilgisi**. Ankara: Öncü Yayınları.
- Boratav, P.N. (1983). **Folklor ve Edebiyat-2**. İstanbul: Adam Yayıncılık.
- Boratav, P.N. (1997). **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**. (8. Baskı). İstanbul: Gerçek Yayınları.
- Boratav, P.N. (2000). **Tekerleme**. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Çetinkaya, Z. (2007). **Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. DEÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Doğan, Y. (2009). Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. Sayı 7(1). (Kış 2009)
- Duymaz, A. (2002). **İrfanı Arzulayan Sözler Tekerlemeler**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Elçin, Ş. (2001). **Halk Edebiyatına Giriş**. (7.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Enginün, İ. (2006). **Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları**. [http://kutuphane.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/200619\(1\)/KONFERANS.pdf](http://kutuphane.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/200619(1)/KONFERANS.pdf) (21 Ağustos 2009)
- Göğüş, B. (1978). **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi**. Ankara: Gül yayınevi.
- Gökkaya, H. (2008). **Konuşma Becerisinin Sağaltılmasında Tekerlemelerin Kullanımı**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Göktaş, G. (2006). **Oyun Tekerlemelerinin Araştırılması ve İncelenmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2003). **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Helimoğlu Yavuz, M. (1999). **Masallar ve Eğitimsel İşlevleri**. (2. Baskı). Ankara: Ürün Yayınları.
- Helimoğlu Yavuz, M. (2000). **Çocuklar İçin Hazırlanacak Masal Kitaplarının İçerik, Dil-Anlatım ve Eğitsel Özelliklerine Genel Bir Bakış**. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (20-21 Ocak 2000). Ankara: Ankara Üniversitesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi.
- Kaplan, M. (2003). **Kültür ve Dil**. (16. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaptan, S. (1998). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karaalioğlu, S.K. (1978). **Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü**. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Karasar, N. (2003). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yay.
- Kaya, D. (2004). **Anonim Halk Şiiri**. (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

- Kıröğlu, K. (Ed.). (2008). **İlköğretim Programları (1-5. Sınıflar)**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Öğan, S. (1993). **Türklerde Yeni Yıl: Nevruz Bayramı ve Törenleri**. http://www.turkfolkloru.com/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=2 (18 Ağustos 2009)
- Oğuzkan, A. F. (1987). **Çocuk Edebiyatı**. (4.Baskı). Ankara: Emel Matbaacılık.
- Özbay, M. (2005). Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma Eğitimi. **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı 168. (Güz 2005)
- Özbay, M. (2007). **Türkçe Özel Öğretim yöntemleri II. (2. Baskı)**. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, A.(2006). **Tekerlemelerden Seçmeler**. İstanbul: Trend Yayınları.
- Özdemir, E. (2008). **Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı**. (12. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Pilancı, H. **Çağdaş Eğitimde Halk Edebiyatının Kullanılması**. <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2274/unite02.pdf> (13 Şubat 2008)
- Sargın, M. (2006). **İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi-Muğla İli Örneğinde**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sever, S. (2003). **Çocuk ve Edebiyat**. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sevinç, M. (2004). **Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun**. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Şenbay, N. (2003) **Söz ve Diksiyon Sanatı**. (18. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şimşek, T. (2005). **Çocuk Edebiyatı**. (5. Baskı). Konya: Suna Yayınları.
- Taşer, S. (2006). **Konuşma Eğitimi**. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- TDK (1998). **Türkçe Sözlük**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Temizyürek, F. (2003). **Türkçe Öğretiminde Konuşma Eğitiminin Yeri ve Önemi**. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi. (15-18 Ekim 2003). Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Temizyürek F., Erdem İ. ve Temizkan M. (2007). **Konuşma Eğitimi**. Ank: Öncü Yayınları.
- Tezel, N. (1985). **Türk Masalları**. (2. Baskı). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tezel, N.(2000). **Türk Halk Bilmeceleri**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Torun A., Güler K., Güneş M., Aktan B. ve Batur A.(2006). **Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Yayınları
- Tosunoğlu, M. ve Melanlıoğlu, D. (2006). **Türk Topuluklarında Söylenen Tekerlemelerin Çocuk Gelişiminde Yeri ve Önemi**. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. (04-06 Ekim 2006). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Ungan, S. (2009). Dil Gelişim Aracı Olarak Tekerlemeler. **Pamukkale Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Sayı 3. (Ocak 2009)
- Yalçın, A. (2002). **Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Akçağ Yay.
- Yardımcı, M. (2004). **Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri**. (5. Baskı). Ankara:Ürün Yayınları.
- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2000). **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. Ankara:Ürün Yayınları
- Yılar, Ö. (2006). **Halk Bilimi ve Eğitim**. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yılar, Ö. Lokman, T.(Ed.). (2007). **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Ek 1: Konuşma Değerlendirme Formu

Madde No	ÖLÇÜTLER	Tamamen Gözlendi	Çoğunlukla Gözlendi	Gözlendi	Kısmen Gözlendi	Hiç Gözlenmedi
1.	KONUŞMA DÜZENİ					
1.1.	Konuşmaya Başlangıç					
1.1.1.	Konuşmaya uygun hitap tarzıyla başlıyor mu?					
1.1.2.	Konuşma konusunun başlığını sunuyor mu?					
1.1.3.	Konunun bölümlerini kısaca tanıtıyor mu?					
1.2.	Konuşmanın Giriş Bölümü					
1.2.1.	Giriş bölümü oluşturulmuş mu?					
1.2.2.	Konuşmaya ilgi çekici ifadelerle (atasözü, şiir, tasvir, hatıra, tekerleme vs.) giriş yapıyor mu?					
1.2.3.	Giriş bölümünü normal uzunlukta sunuyor mu?					
1.3.	Konuşmanın Gelişme Bölümü					
1.3.1.	Konuşmayı ilgi çekici hâle getirmek için uygun araçlardan(resim, grafik, fotoğraf,afiş vb.) yararlanıyor mu?					
1.3.2.	Konuya uygun tekerleme, atasözü, deyim ve özdeyiş kullanıyor mu?					
1.3.3.	Konuya uygun hikâye, masal, fıkra, tekerleme vb. kullanıyor mu?					
1.3.4.	Konuyla ilgili günlük hayattan örnekler veriyor mu?					
1.3.5.	Konuyu güncelleştirebiliyor mu?					
1.3.6.	Konuya uygun söz sanatlarından yararlanıyor mu?(Kişileştirme, mecaz vs.)					
1.3.7.	Konuşurken, dinleyenlere ara hitaplar yapıyor mu?					
1.3.8.	Konuşurken konu dışına çıkıyor mu?					
1.3.9.	Konuyla ilgili duygu ve düşünce zenginliği var mı?					
1.3.10.	Ana düşünceyi yardımcı düşüncelerle destekliyor mu?					
1.3.11.	Ana düşünceyi yansıtabiliyor mu?					
1.4.	Konuşmanın Sonuç Bölümü					
1.4.1.	Sonuç bölümü oluşturulmuş mu?					
1.4.2.	Sonuç ifadeleri, ana düşünceyle uyuyor mu?					
1.4.3.	Şiir, atasözü, özdeyiş vb. edebî ürünleri kullanıyor mu?					
1.4.4.	Konuşmayı, etkileyici bir ifadeyle bitiriyor mu?					
1.5.	Konuşmayı Bitiriş Şekli					
1.5.1.	Konuşmayı özetliyor mu?					

1.5.2.	Konuşmayı, nezâket ifadelerini kapsayan cümlelerle bitiriyor mu?					
2.	DİL BİLİNCİ (BİLGİ VE DİLİ KULLANMA BECERİSİ)					
2.1.	Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme					
2.1.1.	Sesleri doğru çıkarabiliyor mu?					
2.1.2.	Sesleri, gereksiz yere uzatıyor mu?					
2.1.3.	Konuşma esnasında kelimelerdeki sesleri yutuyor mu?					
2.1.4.	Akıcılığı sağlamak için gerekli yerlerde ulama yapabiliyor mu?					
2.1.5.	Kelime ya da cümle tekrarı yapıyor mu?					
2.1.6.	Sürekli devrik cümle kuruyor mu?					
2.1.7.	Ezbere mi konuşuyor?					
2.1.8.	Standart Türkçe ile konuşabiliyor mu?					
2.1.9.	Konuşma akışını bozan gereksiz sesler (eeee, uuu, uuum vs.) çıkarıyor mu?					
2.1.10.	Konuşma hızını dinleyenlerin anlayabileceği bir şekilde ayarlayabiliyor mu?					
2.1.11.	Dinleyenlerin duyabileceği ses şiddetiyle konuşuyor mu?					
2.1.12.	Doğal konuşuyor mu?					
2.2.	Dilin İç Yapı Unsurlarını Uygulayabilme					
2.2.1.	Kelimeler arasında anlam ilişkisi kurabiliyor mu?					
2.2.2.	Gereksiz kelimeler kullanıyor mu?					
2.2.3.	Anlamli cümleler oluşturabiliyor mu?					
2.2.4.	Cümleler arasında anlam ilişkisini kurabiliyor mu?					
2.2.5.	Cümleyi toparlayabiliyor mu?					
2.2.6.	Anlamını algılatmak istediği kelimelere vurgu yapabiliyor mu?					
2.2.7.	Kelimelerdeki duygu ve düşünceyle ilgili fonetik akışı, dil bilinci çerçevesinde yönlendirebiliyor mu?					
2.2.8.	Kelime ve kelime gruplarının anlamını vurgulayacak şekilde uygun yerlerde duruyor mu?					
2.2.9.	Gereksiz duraklamalar yapıyor mu?					
2.2.10.	Konuşma dili ile beden dili arasında uyum var mı?					
3.	KONUŞMACININ PSİKOLOJİK DURUMU					
3.1.	Duruşuyla kendine güveni ifade ediyor mu?					
3.1.2.	Sempatik davranışlar sergiliyor mu?					
3.1.3.	Dinleyenlerle göz teması kuruyor mu?					
3.1.4.	Dinleyenlerin çeşitli tavırlarından etkileniyor mu?					
3.1.5.	Gereksiz hareketler yapıyor mu?					
3.1.6.	Sesi titriyor mu?					

Ek 2: Kütahya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Belgesi

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.43.00.05.1.510/
Konu : Tez Çalışması

6439

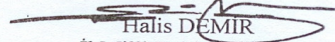
21 Nis 2008

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB.bağlı Okul ve Kurumlarda yapılacak Araştırma Desteğine Yönelik izin ve Uygulama Yönergesi .
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 04.04.2008 tarihli ve 785 sayılı yazısı.

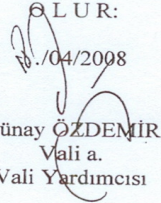
Bakanlığımızın İlgi (a) Yönergesi doğrultusunda Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Buket DEDEOĞLU ilimizdeki İlköğretim Okullarının 3.ve 4.sınıflarında “**Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Dil Becerilerine Etkisi**“ konulu Tez çalışması yapmak istemektedir.

Eğitim-öğretimi aksatmadan,konunun dışına çıkmamaları,bütün sorumluluğun ilgililere ve Okul Müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen Tez çalışmasının yapılması hususunda; Takdirlerinize arz ederim.

Halis DEMİR
İl Milli Eğitim Müdürü

Ö L U R :

04/04/2008

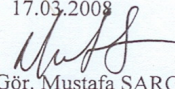

Günay ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek 3: Konuşma Değerlendirme Formu Kullanımı İçin İzin Belgesi**DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
İZMİR**

2006 yılının Eylül ayında, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda hazırlamış olduğumuz "İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi - Muğla İli Örneğinde" adlı tezimiz için tarafımızdan geliştirilen "Konuşma Değerlendirme Formu"nu ; Enstitünüz öğrencisi Buket DEDEOĞLU'nun "İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Dersinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi" konulu araştırmasında kullanmasında bir sakınca yoktur.

Gereğini bilgilerinize arz ederiz.

Doç. Dr. M. Volkan COŞKUN
Tez Danışmanı

17.03.2008

Arş. Gör. Mustafa SARGIN
Tezi Hazırlayan

Ek 4: Deney Grubu Öğrencilerinin Düşüncelerini İfade Ettikleri Yazılı Belgelerden Örnekler

Bugün yeni bir etkililiğe geçtik. Bilgisayarda tekerleme okuduk. Ayra ayra iş grupu yaptık. Çok heyecanlandım. Heyecandan bazı kelimeleri yanlış okudum. Sıra sıra tekerleme okuduk. Bugün çok güzel bir gündü. Bazen komik şeyler oldu. Bazı tekerlemeleri çok beğendim. Zaten birini defterime yazdım. Bu tekerlemeyi aileme göstermek istiyorum ve herkesin kurban bayramını kutluyorum.

Kurban Bayram

Bahadır

Güzel geçti. Seo canı akubut güzel oldu. Eğlendik.
Ben akubutun sevinçlerdim

Duygulanın

Salı günü çok mutluydum. Vede çok heyecanlıydum. Salı günü Buket abla Tekerlemelerin yarısını yazdı. Bizde onun yazdığı yarı tekerlemele melerin bitiriniyi yazdık. Sonrada çalığı aletleriyle tekerlemele ri söyledik aklımızda tutamadığımız için tekerleme defterimize yazdık. Çarsamba gününde devam ettik. Herkes tahtaya okup tekerleme lenini okudu. Ben o kadar heyecanlı ve sevinçli, mutluydumki bilemezsiniz ben hep Buket ablamı sevdim. İlk gördüğümde Tanrıya modum ama yüzünden belliydi iyi kalpli olduğunu. Seni çok seviyorum Buket Abla iyi günler

Kubra Bakır 314 908

Büyük çok eğlenirdik. Beraber tekerleme söyledik. Buket öğretmen bizi gruplara ayırdı. Bunu çok sevirdik. Ben tekerlemeyi çok sevdim. Çünkü hasıra le, hafif ni ekledik eğlenirdik ama bir çok da vardı. Karıştırmış- tım. Buket öğretmen bize aşırı güzel ve güzel yazmış söy leyince karıştırmış yapı okuyun dedi. Çok eğlenirdim. Her bir kişi bir kelime söyleyecek zaman, biraz zorlandım. Çünkü kelime karıştırdım her kez yanlış söyle- yordum. Bunu yazan kişiye uyardı. Bu yüzden biraz zorlan- dık. Tep bir öğüt gelirdi daha önce arkadaşları- mda zorlandık. Bu gün çok mutlu oldum. Çünkü hep beraber tekerleme söyledik.

Ebru Kutlu

09.01.2009

DUYGULARARIM

Bugün yarınma günü kadar mutlu ve heyecanlıydum. Buket Ablamın gelmesini mutlulukla ve sevinçle bekledim. Buket Abla geldikten beri ben çok heyecanlı oldum onun görüşümde tanıyanırdım ama artık tanıyabiliyim. Zaten belliydi. Ama bir gün onun iyi birisi olduğu anladım. Buket abla geldi. Sonra beni ukandı, Herkes çıktı kahtaya ama ukarlar çıkmadı, Karanlar çıktı, sonra karanlar lar çıkta ukandı ama ben yerildim. Sonra Karanlar in hepsi çıktı. vede o kadar heyecanlı, sevinçli oldunki bilemezsiniz

Kübra Barış

708

Düşünce

Çok eğlendim ama daha çok oynamak isterdim. Benim eğlenceli leu oyun en çokada olsun daha eğlenceli olsun. Kaybetmek çok güzeldi. Çünkü kaybetmeyi leu bere dat öğrenmiş ve tatmış oldum. En çok leu oyunu sevdim ve hoşlandım. Diğerlerine göre leu oyun çok daha eğlenceliydi. Çok güldüm ve çok heyecanlandım. En çok hoşuma giden leu oyun çünkü leğendim. Keske hiç leu leu seydi. Çok ama çok ama çok eğlendim. Bu oyunu yine oynamak isterdim. Yine eğlenmek isterim. Her zaman leu oyunu oynamak çok güzel olurdu. Buket Abla çok iyimser leuda benim düşünem taliki leu kulane ve düşünür leu miyara. Azera Ağar

BU GÜZEL ÇOK
GÜZEL Dİ

Futuristik

Büyükler daha bir hoştu. Çok eğlendim. Bugün çok
çok eğlendim. Sevinçliyim. Hayfla da eğleniyorum.

Özellikle A. ayla

Ayla ula da

Amber ayli,

up up

Teberlonesini çok sevdim ve eğlendim.

Dilan Demir

Bu gün çok eğlendim. Bugün ki oynadığımız oyunun adı "Jülahtan Kuda"ydı. Bu etkinlikler sosyal a-
amuzlar yine çok geliştireyor. Ben bu etkinlikleri çok sevi-
me bugün arkadaşım ki "Kazanmakta var kaybetmekte,
Etkinlikler süresini istem. Çok eğleniyorum."